МАНАЙ СОНИНЫ I УЛИРЛЫН ЗАХИАЛГА ЯВАГДАЖ БАЙНА

MMINFO.

18 дахь жилдээ

МОНГОЛЫН МЭДЭЭ

Хүн ам 3,119.884... ҮСХ-ны өчигдрийн мэдээгээр

2016.12.08. Пүрэв. №224, 225 (4594, 4595) | ӨДӨР ТУТМЫН АНХНЫ ЧӨЛӨӨТ ХЭВЛЭЛ | Худалдах үнэ 500 төг

Улаанбаатарт: ӨНӨӨДӨР

ЦАГ ҮЕ

“БИЧИЛ УУРХАЙГ АЛБАЖУУЛАХАД ТАЛУУДЫН ОРОЛЦОО” ЧУУЛГАН БОЛОВ

V нүүрт

чухал ХҮН

Г.САМПИЛ: НҮҮДЛИЙН МАЛ АЖ АХУЙГАА УСТГАВАЛ МОНГОЛЧУУД СҮЙРНЭ

VI-VII нүүрт

Дугаарын 60 мөр

Хувь хүний малыг тоолж, мөнгө үрэх хэрэг байна уу

Н.БАТЗАЯА

Манай улсад ноёрхож байсан социализмын үе аль хэдийнэ ард хоцорч, 30 гаруй жил болсон ч өнгөрсөн нийгмийн зарим буглаа эдүгээг хүртэл төр засгийн бодлогод ч шигдсэн хэвээр буй. Түүний нэгээхэн жишээ гэвэл мал тооллогын ажил. Аль нэгдлийн үед л явуулдаг байсан мал тооллого одоо болтол явагдаж, жил бүр төсвөөс мөнгө зарцуулдаг. Нэгэнт ардчилсан хувьсгал гарч эд хөрөнгө хувьд шилжсэнээс хойш тэр хувь малчны хөрөнгийг төсвөөс мөнгө гарган барин тоолох шаардлага байна уу. Яах вэ, малын хөлийн татвар авдаг бол ч тооллого явуулъя гэхсэн. Гэтэл ямар нэгэн татвар ч авсан юмгүй байж ёстой л өрөөлд ч хэрэггүй, өөрт ч ашиггүй ажлыг л ард түмний татварын мөнгөөр явуулж байх юм.

Үргэлжлэл нь III нүүрт

ҮЗЭЛ БОДОЛ

АН-ЫГ “ХОВ, ХОР, ХОГ” ГУРВААСАА САЛСАН ЭСЭХИЙГ ЦАГ ХУГАЦАА Л ХАРУУЛНА

Гэрэл зургийг Г.АРГУУЖИН

Ж.ОТГОН

Ардчилсан намын VI их хурал бараг арван жил завсарласны дараа өнгөрсөн мягмар гарагийн морин цагт эхэлсэн. Их хурлын нээлт ялагдлын шалтгаанаа ярих, дүгнэх хариуцлагатай түүхэн үйл явдал гэхээсээ илүү ялсан намын баярын хурал шиг л эхэлсэн. Сонгуульд ялалт байгуулсан аймаг, сум дүүргүүдийн төлөөлөгчдөд намын дарга З.Энхболд, Л.Эрхэмбаяр, Н.Алтанхуяг, Ч.Сайханбилэг нар баяр хүргэж, намын туг гардуулах ёслол болсон. Алга ташилт инээд хөөрөөр эхэлсэн хурал үүний дараа намын дарга З.Энхболдын улс төрийн илтгэлээр үргэлжилсэн юм.

Үргэлжлэл нь III нүүрт

УЛСТӨРЧ ЯРЬЖ БАЙНА

Д.ЭРДЭНЭБАТ: НАМЫН ДАРГАА НИЙТ ГИШҮҮДЭЭРЭЭ СОНГОНО ГЭДЭГ ФРАКЦГҮЙ БОЛЖ БУЙН ТОД ЖИШЭЭ

Ж.ОТГОН

АН-ын VI Их хурлаар хэлэлцэж байгаа асуудлаар Их хурлыг зохион байгуулах ажлын хэсгийн ахлагч, УИХ-ын гишүүн Д.Эрдэнэбаттай цөөн хором ярилцлаа.

-Их хурлаас нэлээд их хүлээлт байсан. Гэтэл дүрэмд л нэмэлт, өөрчлөлт оруулах юм байна. Энэ тохиолдолд Их хурал зарлан хуралдуулсны хэрэг гарч байгаа юм уу?

-Их хурлаар өчигдөр /өнгөрсөн мягмар гарагт/ намын даргын илтгэл, Шинэтгэлийн хөтөлбөрийг хэлэлцсэн. Өнөөдөр /өчигдөр/ АН-ын үндсэн дүрмийн өөрчлөлт хэлэлцэж байна. Үе шаттай ажиллана. Асуудлыг сэтгэлийн хөөрлөөр 1100 хүний хүрээнд алх цохиод шийдчих шиг амархан юм байхгүй. АН энэ Их хурлаар юуг их онцолж харж байна вэ гэвэл ирээдүйнхээ чиг хандлага, үзэл баримтлал, зохион байгуулалтыг яаж авч явах юм гэдэг нь туйлын тулгамдсан асуудал учраас намын дотоод үзэл баримтлалын зохион байгуулалтын шинэчлэл бол үйл явц юм гэж харж байгаа.

Үргэлжлэл нь II нүүрт

	ХААН банк Авах	Зарах		Авах	Зарах	Худалдаа хөгжлийн банк Авах	Зарах		Авах	Зарах
АМ.ДОЛЛАР	2469.00	2478.00	ФУНТ	3072.00	3175.00	АМ.ДОЛЛАР 2466.00	2480.00	ФУНТ	3091.00	3192.00
ЕВРО	2611.00	2680.00	РУБЛЬ	37.10	40.30	ЕВРО 2615.00	2702.00	РУБЛЬ	37.76	41.00
ИЕН	21.38	21.80	ЮАНЬ	357.70	360.40	ИЕН 21.37	22.11	ЮАНЬ	357.00	362.40

Өчигдрийн 19.00 цагийн байдлаар

УЛС ТӨР

МЭДЭЭЛЭЛ

Шилдэг залуу багшийг шалгаруулна

УИХ-ын гишүүн доктор Ph.D Н.Учрал “Yes! Mongolia” Монголын залуу багш нарын холбоог 2015 оноос удирдаж ирсэн байна. Тэрбээр уг холбоог удирдаж ирсэн цагаасаа үйл ажиллагаанд нь тодотгол хийж, олон улсын багш нарын холбоо, Юнескод зөвлөх эрхтэй байгууллага болгон өргөжүүлж ажилласан аж. Үүнээс гадна “Сургалтын боловсролын дэлхийн зөвлөл”-ийн албан ёсны гишүүний үүргийг биелүүлж олон улсын сүлжээнд нэгтгэх, гадаад дотоодын тэтгэлэгт хөтөлбөрт хамруулах гэх мэт чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа гэнэ. Тус холбоо нь 21 аймаг, есөн дүүргийн боловсрол соёлын газруудтай хамтран Төрийн ордны их танхимд “Оюуны элч-2016” оны шилдэг залуу багш шалгаруулах ёслолын ажиллагааг зохион байгуулахаар болжээ. Хүүхэд залуучуудын эрдэм мэдлэгт оюуны их ундаргаа харамгүй зориулж, амьдралд хөл тавих анхны алхмыг чиглүүлж өгдөг багш хэмээх ариун үйлстнийг алдаршуулан урамшуулах зорилгоор зохион байгуулж байгаа уг ёслолын ажиллагааг БСШУСЯ-тай хамтран зохион байгуулж Монголын залуу багш нарын холбооны “Оюуны од“ цол тэмдэг, Монголын Залуу Багш нарын Холбооны “Оюуны элч” цомыг олгох юм байна. Энэ талын дэлгэрэнгүй мэдээллийг www.mminfo.mn сайтаас авна уу.

УЛСТӨРЧ ЯРЬЖ БАЙНА

Д.ЭРДЭНЭБАТ:

НАМЫН ДАРГАА НИЙТ ГИШҮҮДЭЭРЭЭ СОНГОНО ГЭДЭГ ФРАКЦГҮЙ БОЛЖ БУЙН ТОД ЖИШЭЭ

Үргэлжлэл. Түрүүч нь I нүүрт

Өнөөдрийн энэ хурлаар юуг шийдэж байна вэ гэвэл ирээдүйн хөгжлийн энэ чиг хандлага руугаа зөв үзэл баримтлалтай, зохион байгуулалттай орохын тулд хамгийн эхэнд юу хийх юм бэ гэдэг эхний алхамыг энэ их хурлаар ойлголцъё. Тийм учраас энэ удаагийн дүрмийн шинэчлэл зөвхөн нэмэлт өөрчлөлтийн хүрээнд явах нь зөв. Өөрөөр хэлбэл, АН нээлттэй нам болох хамгийн анхны алхамаа хийж байна. Тухайлбал, намынхаа даргыг нийт гишүүдээсээ сонгож, намынхаа бүтэц зохион байгуулалтаа дахиад шинээр зохион байгуулъя гэж байгаа. Ер нь бол намын даргаа нийт гишүүдээрээ сонгоно гэдэг нь фракцигүй болж байгаагийн хамгийн тод жишээ юм. Өөрөөр хэлбэл, нийт гишүүдээсээ сонгогдсон намын дарга хэн нэгний нөлөөлөлд автахгүй байх бүрэн эрх нь хэрэгжих бололцоо нь үүснэ. Энэ хүрээнд намыг тогтвортой удирдах боломж нь цааш үүсээд явна.

-Намын даргын асуудал ярихгүй байна гээд бухимдаж байгаа гишүүд олон байх шиг байна?

-Манай гишүүдийн зарим нь бухимдаж байгааг буруутгахгүй. Бүх юмаа шийдээд гарчихъя гэж боддог, нуулгүй хэлэхэд өдөөдөг хэсэг ч бий. Тэр болгон руу бид алхахгүй. Одоо энэ Их хурлын дараа намын даргын марафон явж дуусаад шинэ намын дарга сонгогдсоны дараа шинэчлэлийнхээ процессыг, үзэл баримтлалынхаа шинэчлэлийг шинэ намын даргын манлайлал дор хийх ёстой. Энэ шинэ намын дарга яаж харагдах вэ гэхээр бүх намынхаа гишүүдийг төлөөлж байгаа болохоос биш аль нэгэн хэсэг бүлэг хүмүүсийн эрх ашгийг хамгаалсан ийм шинэчлэл рүү авч орж болохгүй юм шүү гэдгийг л өнөөдөр бид хийгээд байгаа юм. Тийм учраас хаа, хаанаа зөв ойлгох ёстой.

-Фракцигүй болно гэж хэллээ. Чадах болов уу?

-Нэг хүнийг тойрсон эрх ашгийн нэгдэл битгий байгаасай. Үүн дээр манай намынхан бүгдээрээ санал нэгтэй, маргалдах юм байхгүй байгаа. Цаашдаа энэ нам дотор үзэл бодлынхоо бодлогыг хэрэгжүүлэхийн тулд хэсэг бүлгээрээ нэгдэх, тэрийгээ лоббидох энэ хэмжээний зүйл аль ч намд байдаг, ийм эрүүл байгаасай гэж бодож байна. Тиймээс дүрмийн нэмэлт өөрчлөлтөд орж байгаа нэг алхам нь шинээр байгуулагдах Үндэсний зөвлөлдөх хороо /ҮЗХ/, дунд шатны намын хороодууд намын даргаас үл хамааралтай болно. Өөрөөр хэлбэл, өнгөрсөн хугацаанд ҮЗХ хуралдах бүрийд намын дарга ярьдаг байлаа. ҮЗХ нь намын даргыг огцруулах ч эрхтэй, томилох ч эрхтэй. Шинэ дүрмийн өөрчлөлтөөр нийт гишүүдээр сонгогдсон намын даргыг ҮЗХ-ны хуралдаанаар хэлэлцээд огцруулах тухай ярих эрхгүй болно. Шинээр сонгогдох ҮЗХ бодлогын асуудлаа л ярина. Үүгээрээ том алхам хийж байгаа юм.

-Их хурлыг өчигдөр /өнгөрсөн мягмар гарагт/ хаалттай горимд шилжүүлсний дараа танай намын зарим гишүүн “Ийм ардчиллын төлөө яваагүй, намаасаа гарлаа” гэдгээ мэдэгдсэн байсан. Яагаад АН гишүүдээ алдаад байна вэ?

-АН гишүүдээ алдаж байна гэж би үзэхгүй байгаа. 1210 гишүүнийг та бүхэн харж байгаа, энд Монголын жирийн иргэдийн төлөөллүүд бий. Би тэднээр бахархдаг. Энд зангиатай орж ирээд том, том ярьдаг хүн цөөхөн. Жирийн иргэдийг төлөөлсөн энэ гишүүд маань АН-ыг тарчаасай, бутарчаасай гэж бодож энд ирсэн гэж бодохгүй байна. Ер нь АН-ын гишүүд үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлсээр ирсэн, цаашдаа ч байна. Энэ асуудал дээр эмзэглэх юм байхгүй. Цаашдаа өөрсдийгөө аваад явах чадвартай байх ёстой гэдэг дээр л бид санал нэгдэх ёстой.

-ҮЗХ-ноос намын даргад хариуцлага тооцох хэрэггүй гэж үзсэн. Гэтэл Н.Алтанхуяг гишүүн Засгийн газраа унагасан хүмүүст хариуцлага тооцох хэрэгтэй гээд байна. З.Энхболд дарга ирэх гуравдугаар сар хүртэл АН-ын дарга хэвээрээ байна гэсэн үг үү?

-Намын дарга огцорсноор, нэг хүн намаас гарснаар, нэг хүн нөгөөдөө хариуцлага хүлээлгэдэг байснаар асуудал шийддэг байсан бол маш олон зүйлийг шийдэх байлаа. Энэ бол бидний тулгамдсан асуудал биш юм байна гэдгээ хаа, хаанаа ойлгочихлоо. Тийм учраас бид бүх юмаа дүрмийнхээ шинэчлэлийн хүрээнд хийнэ. Бид урагшаа харж ажиллах ёстой. Өнгөрсөн амьдралд гарсан алдаа, дутагдлыг давтахгүйн тулд бид бүх юмаа цоо шинээр эрүүлээр харж, хамтын шийдвэрээ гаргах ёстой. Энэ бол бидний тулгамдсан асуудал. Өнөөдрийн VI Их хурал бол тулгамдсан асуудлын шийдлийн хамгийн эхнийхийг тавьж чадах бүрэн бололцоотой л гэж харж байна.

> ...Энэ бол бидний тулгамдсан асуудал биш юм байна гэдгээ хаа, хаанаа ойлгочихлоо. Тийм учраас бид бүх юмаа дүрмийнхээ шинэчлэлийн хүрээнд хийнэ...

БАЙНГЫН ХОРОО

А.СҮХБАТ: Туул голыг шинжлэхэд хүнцэл, мөнгөн ус маш их хэмжээгээр илэрсэн

Ж.МЯГМАР

УИХ-ын Байгаль орчин, хүнс, хөдөө аж ахуйн байнгын хорооны хуралдаанаар “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл батлах тухай” тогтоолын төслийн анхны хэлэлцүүлгийг хийлээ. УИХ-ын гишүүн А.Сүхбат, Туул голын бохирдлын асуудлаар ирүүлсэн өргөдлийн дагуу холбогдох хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг судалж, шийдвэрийн төсөл боловсруулах ажлын хэсэг байгуулагдан ажилласан. Энэ үеэр Туул голын хурдасаас авч шинжлэхэд хүнцэл, мөнгөн ус маш их хэмжээгээр илэрч байсан. Саяхан нэг иргэн 400 кг мөнгөн ус авч яваад баригдсан талаар мэдээлэл гарч байна. Хэлэлцэж буй үндсэн чиглэлийн төсөлд Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийн төсөл багтаж байгаа юм байна. Хуульд химийн хорт болон аюултай бодисыг экспортлох, импортлох, худалдах ашиглахад тагнуулын байгууллагын хяналт, оролцоог нэмэгдүүлэх, химийн хорт болон аюултай бодисын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгохоор тусгажээ. Тагнуулын байгууллагын оролцоог хэрхэн нэмэгдүүлэх вэ хэмээн асуусан. Харин УИХ-ын гишүүн Б.Батзориг, газар тариалангийн компаниуд хөрс хамгаалах бодис оруулж ирэхийн тулд салбарын яамнаас гадна ХЗДХЯ, МХЕГ гэх мэт байгууллагаас зөвшөөрөл авдаг. Дээр нь тагнуулын байгууллага нэмэгдэх нь. Хүнд суртал улам нэмэгдэх биш үү гэлээ. Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга Г.Баясгалан, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын зөвлөх Ц.Шийрэвдамбын хариулснаар, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийг 2006 онд шинэчлэн баталж химийн болон хорт бодисын ангиллыг олон улсын жишигт нийцүүлсэн аж. Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Тагнуулын байгууллагын санаачилгаар Засгийн газраас боловсруулж буй аж. Химийн хортой болон аюултай бодисын үр дагавар их учир эдгээрийг экспортлох, импортлох, худалдах, ашиглахад тагнуулын байгууллага оролцохоос өөр аргагүй гэж Засгийн газар үзэж буй юм байна. Химийн хортой болон аюултай бодисыг хулгайн замаар 30-40 тонноор ч оруулж ирэх явдал гарч буй учир үүнд дан ганц Мэргэжлийн хяналтын байгууллага хяналт тавих боломжгүй гэж үзсэн ажээ. Дараа нь гишүүдээс гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллуудаар санал хураалт явуулсан бөгөөд Байнгын хорооны санал, дүгнэлтээ.

НДҮЗ-ийн гишүүдийг томилоход хууль зөрчихгүй байхыг сануулав

УИХ-ын Нийгмийн бодлого, боловсрол соёл, шинжлэх ухааны байнгын хороогоор Нийгмийн даатгалын Үндэсний зөвлөлийн гишүүнийг томилох асуудлыг хэлэлцэх үеэрээ Монголын Үйлдвэрчний эвлэлүүдийн холбооноос санал болгосон хоёр төлөөллийг хасч Монголын Ахмадын холбоо, мөн ашгийн төлөө үйл ажиллагаа явуулдаг “Монгол даатгал” ХХК-ийн төлөөллийг дэмжсэн байна. Энэхүү томилгоог Монголын Үйлдвэрчний эвлэлүүдийн холбоо эсэргүүцэж буйгаа мэдэгдэж мэдэгдэл гаргажээ. Тус холбооны мэдэгдэлд “Энэхүү томилгоо нь Нийгмийн даатгалын тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.2.2-т “Даатгуулагчийг төлөөлж нийт ажилтны дийлэнх олонхийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолыг төлөөлөн хамгаалсан үйлдвэрчний эвлэлийг төлөөлсөн гурван хүн” гэсэн заалтыг зөрчсөн байна. Иймд дээрх хуулийн заалтыг баримтлан нийт хөдөлмөрчдийн эрх ашгийг хангаж ажиллахыг хүсэж, УИХ-ын дарга М.Энхболд, УИХ-ын Нийгмийн бодлого, боловсрол, соёл шинжлэх ухааны байнгын хорооны дарга Л.Энх-Амгалан, УИХ-дахь намын бүлгүүдийн дарга нарт хүргүүлжээ.

Байнгын хороодын ирц бүрдсэнгүй

Төрийн байгуулалт болоод Эдийн засгийн байнгын хороо 09.00 цагаас хуралдах ёстой байсан ч ирц хүрээгүй тул тус тус хойшлогдлоо. Тус байнгын хороогоор “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл батлах тухай” хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг хийж, санал дүгнэлтээ Хууль зүйн байнгын хороонд хүргүүлэх ёстой байсан юм. Түүнчлэн Эдийн засгийн байнгын хороогоор Ипотекийн зээлийн хөтөлбөрийн хэрэгжилт, барилгын салбарын өнөөгийн байдал, тулгамдсан асуудлуудын талаархи Барилга, хот байгуулалтын сайдын мэдээллийг сонсох, Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой компаниудын өр, зээлийг барагдуулж, ашигт ажиллагааны төвшинг дээшлүүлэх талаар авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ, үр дүн болон 2017 онд хувьчлагдах обьектуудын хувьчлалын бэлтгэл ажлын явц, байдал, тулгамдсан асуудлуудын талаархи Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газрын даргын мэдээллийг сонсох хуваартай байсан юм.

ШАР МЭДЭЭ

Сундуй, Сандуй нарын ээлжит дуулиан дэгдлээ

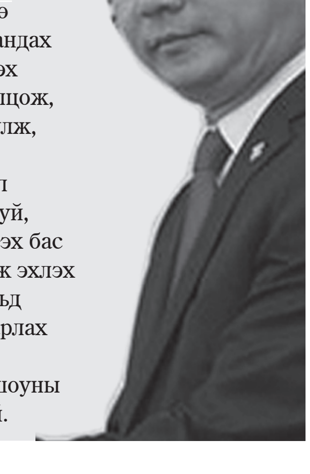

Ж.ӨӨДЛӨН

“Нийслэлийн Сундуй, Сандуй” гэх нэрээр танил болоод буй Нийслэл хотын захирагч бөгөөд Улаанбаатар хотын дарга С.Батболд, НИТХ-ын дарга Ц.Сандуй нарын “шоу”-ны шуугиан тасрахгүй шинжтэй. Хэдхэн хоногийн өмнө “Хар сарнай” хамтлагийн дуучин С.Амармандах тэдний зохион байгуулсан, байгуулаагүй гэх “Аз жаргалтай Улаанбаатар” цэнгүүнд оролцож, дуулсны дараа ОХУ-ын дипломатчид зодуулж, хүнд гэмтэн нийгэмд томоохон дуулиан дэгдээсэн. Одоо ч шуугиан нь намжаагүй л байгаа. Гэтэл өчигдрөөс Нийслэлийн Сундуй, Сандуй “Төсөв батлагдсаны баяр” хийсэн гэх бас нэг цэнгүүний урилга цахим ертөнцөд тарж эхлэх нь тэр. Зарим интернэт хэрэглэгчдийн хувьд урилгыг эвлүүлэг, фотошоп хэмээн тайлбарлах аж. Гэхдээ л цэнгүүний урилга үнэн эсвэл худлаа байлаа ч нийслэлийн удирдлагууд шоуны дуулианаас мөддөө л салахгүй нь бололтой.

МОНГОЛЫН МЭДЭЭ
18 дахь жилдээ

Ерөнхий эрхлэгч: С.ГАНТОГОО
Орлогч эрхлэгч Ч.ЧУЛУУНЦЭЦЭГ 99189158
Хариуцлагатай нарийн бичгийн дарга: Э.ЭНХЦЭЦЭГ 90873012
Ахлах редактор: Б.ӨНӨРТОГТОХ 88006842
Шуурхай мэдээлэл, эрэн сурвалжлах алба Н.ПУНЦАГБОЛД 88096454
Улс төр, гадаад мэдээлэл, эдийн засгийн алба: Б.ӨНӨРТОГТОХ 88006842
Гэрэл зургийн алба: Г.АРГУУЖИН 96017873
Компьютерийн алба: Б.ГАНЗОРИГ 99998796
Маркетинг, зар сурталчилгааны алба: Н.АЛТАНЦЭЦЭГ 99173710
Захиалга, борлуулалтын алба: М.ДАВААДУЛАМ 99042510
Э.САЙНЗАЯА 99197866
Дугаарыг эрхэлсэн Н.ПУНЦАГБОЛД

Улсын бүртгэлийн дугаар: 907300528
Индекс: 100757

Редакцийн хаяг: Улаанбаатар хот. Сүхбаатар дүүрэг. Чөлөөт хэвлэл сан /Хэвлэлийн хүрээлэн/. 2 давхар. 209, 211 тоот

Харилцах утас, факс: 976-70113551

“Монголын мэдээ” сонины редакцид эхийг бэлтгэж, “Чөлөөт хэвлэл сан”-ийн хэвлэх үйлдвэрт хэвлэв.

ҮЗЭЛ БОДОЛ

АН-ЫГ "ХОВ, ХОР, ХОГ" ГУРВААСАА САЛСАН ЭСЭХИЙГ ЦАГ ХУГАЦАА Л ХАРУУЛНА

Үргэлжлэл.
Түрүүч нь I нүүрт

МАН–ы хурал уу, АН–ы хурал уу...

УИХ-ын 2016 оны сонгуулиар МАН-д 65 суудал "бэлэглэж", бүлэг байгуулах хэмжээний суудалтай үлдсэн дарга тухайн үедээ буюу сонгуулийн шөнө Ардчилсан намын ялагдлын хариуцлагыг хүлээж, даргаасаа огцорно хэмээн мэдэгдэж байсан. Үүнээс хойш тэрбээр "ам нээлгүй" чимээгүйхэн байсан. Тиймээс ч түүний тавих илтгэл болоод хэлэх үг нь сонгуулийн ялагдал, хариуцлагын тухайд байна байх гэсэн хүлээлт хаа хаанаа байсан. Гэтэл түүний илтгэл сонгуулийн ялагдал, хариуцлагын тухай гэхээсээ илүү өөрийгөө "ялаас" мултлах гэсэн мэт, өөрийгөө өмөөрсөн аястай байсныг нуух юун. Түүний хэлж буйгаар АН-ын ялагдлын гол шалтгаан нь АН-ынхан өөрсдөө бус МАН-ынхан гэнэ. "Өрсөлдөгч нам хууль, хүчний байгууллагуудтай хамсан АН-ын гишүүдийг харлуулах ажлыг их хийсэн. Нөгөө асуудал нь сонгуулийн үед "царцааны нүүдэл"-ээс болж, Хөвсгөл, Увс, Баянхонгор, Өмнөговь зэрэг аймагт АН арав гаруйхан хүний саналаар ялагдсан. УИХ-ын сонгуулиар нэг хүний саналыг дахин дахин өгсөн ноцтой асуудал гарсан. Сонгогчдын бүртгэлийн асуудалд алдаа гарсан. Төрийн байгууллагууд нягтлах хэрэгтэй. МАН сонгуулиар мөнгө тараасан. Гэвч, хууль, шүүхийнхэн нүдээ аниад өнгөрсөн. МАН-ыг засагтаа оруулсан нь Үндсэн хуулийг өөрчлөх явдал байсан. Чингис бондыг МАН-ынхан их шүүмжилдэг. Үнэндээ Ардын намын дарга нарын баяр баясгалантайгаар тууз хайчлан нээж байгаа бүтээн байгуулалтууд Чингис бондын мөнгөөр хийж буй бүтээн байгуулалтын үр дүн юм. Тэгвэл МАН-ын ургийн мод өдрөөс өдөрт нахиалан цэцэглэж байна. Дэлхийн энхтайвны бэлгэ тэмдэг Далай багш Монголд өмнө нь ирж л байсан, явж л байсан. Энэ бүхнийг бид дипломат аргаар шийддэг байсан. Тэгсэн өнөөдөр хилийн хураамжаа нэмэгдүүлж, бүх албан ёсны хэлэлцээрээ зогсоочихоод буруутан хайж байна. МАН ажлаа хий. МАН-ын төрийн ажлын туршлагагүй, мэргэжлийн бус сайд дарга, Монголбанкны ерөнхийлөгч нар зөвхөн АН-ыг гутаан доромжилсноос болоод эдийн засаг уналтад орсон. Ийм хүмүүстэйгээ хариуцлага тооц" гэх зэргээр эрх баригчдыг ярьсаар илтгэл нь өндөрлөсөн юм. Их хурлын нээлт улс орон даяар телевизээр шууд цацагдаж байсан учир МАН-ынхан ач холбогдол өгч үзсэн нь ойлгомжтой. Харин түүний энэхүү илтгэлийг сонсоод энэ Их хурал АН-ын хурал юм уу, МАН-ын тухай ярих хурал юм уу хэмээн хошигнох хүмүүс ч олон байлаа. Түүний дараа АН-ын шинэтгэлийн хөтөлбөрийг УИХ-ын гишүүн асан Х.Тэмүүжин танилцуулснаар үдээс хойшхи хурлаа хаалттай горимд шилжүүлсэн юм. Сураг, ажиг сонсох нь ээ, Их хурлын гишүүд хаалттай хаалганы цаана нэлээд ширүүхэн үг хаялцсан гэнэ. Тухайлбал, гавьяат жүжигчин Д.Сосорбарам Ерөнхийлөгч Ц.Элбэгдоржийн дайсан үгийг хэлчихээд, намаасаа гарч, шинэ нам байгуулна гэж мэдэгдээд их л ууртай хурлыг орхин гарсан байгаа юм. Харин Ерөнхий сайд асан Н.Алтанхуяг АН-ын ялагдал буюу АН-ыг яаж ялагдуулсан тухай мөн ерөнхийлөгчийн талаар хатуухан үг хэлсэн байна. Тэрбээр "Манай Ц.Элбэгдорж захиалга өгдөг, зохиомол хэрэг үүсгэдэг, шалгадаг, дарамталдаг, өөрийн гэсэн мөрдөн байцаагчтай, өөрийн гэсэн прокурортой, шүүгчтэй. Гэхдээ үүнийг ганцхан Ц.Элбэгдорж хийгээгүй. МАН-тай хамтарч хийдэг. МАН-ын дарга М.Энхболд чимээгүй суучихаад, АН-ынхан л болохгүй байна, бүтэхгүй байна гээд ард нь хараад сууж байдаг" хэмээн байр суурьа илэрхийлсэн нь төлөөлөгчдийн анхаарлыг ихээхэн татжээ. Ийнхүү эхний өдрийн хурал оройн 18:00 цагт өндөрлөх ёстой байсан ч шөнийн 22:00 цагийн үед өндөрлөсөн юм. Арга ч үгүй биз, бүтэн найман жилийн дараа сая нэг юм Их хурлаа хийж байгаа учир элдэв бодсон санаснаа хэлж, ярих гэсэн гишүүд хурлаа тийм ч хурдан дуусгахыг хүсээгүй нь ойлгомжтой.

Өнөөдрөөс орон даяар намын даргыг тодруулах сунгаа эхэлнэ

Нийслэлийн есөн дүүрэг, 21 аймгаас 1210 төлөөлөгч оролцсон АН-ын Их хурал өчигдөр 10:00 цагаас СТӨ-нд үргэлжлүүлэн хуралдлаа. Хурлын эхэнд Үндсэн дүрмийн өөрчлөлтөө танилцуулсан юм. Ардчилсан намын үндсэн дүрмийн нэмэлт өөрчлөлтийн төслийг боловсруулсан ажлын хэсгийн ахлагч Ш.Түвдэндоржийн танилцуулснаар АН нь Үндсэн дүрмийн хороотой байна. Түүн дотроо Ёс зүйн хяналтын хороо, Санхүүгийн хороо багтаж ажиллах аж. Тус бүр таван хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулагдана. Тухайлбал, Ёс зүйн хяналтын хороогоор намын нэр хүндэд халгаатай үйлдэл хийсэн гишүүдийг хэлэлцэн, шийдвэр гаргах юм байна. Харин Санхүүгийн хороог байгуулж байгаа нь өнгөрсөн хугацаанд намын санхүүжилтийн асуудлыг намын дарга нь нуруун дээрээ үүрч, дангаараа шахам шийдэж ирсэн тул тусдаа Санхүүгийн хороотой байх нь зөв гэж үзжээ. Мөн намын даргыг сонгох сонгууль нь бүх шатанд бүх гишүүдээс санал авч байж, тодрох болж байна. Намын даргад нэр дэвшигч нь гишүүдийнхээ саналыг авах зорилгоор мөнгөн болон эд хөрөнгийн шинжтэй амлалт өгөх, гишүүдийн саналыг худалдан авахыг хориглоно. Нэр дэвшигчийн рейтинг тогтоох санал асуулга явуулах, санал асуулгын дүнг олон нийтэд зарлахыг хориглоно гэх мэтчилэн заалт тусгасан байна. Ийнхүү Их хурлаар намынхаа дүрэмд нэмэлт өөрчлөлт оруулж, дэмжин баталсан нөхцөлд маргаашаас /өнөөдөр/ эхлээд орон даяар намын даргыг тодруулах сунгаа эхлэх гэнэ. Улмаар ирэх гуравдугаар сард Их хурлыг дахин зарлан хуралдуулж, намын даргаа батлах юм байна. Үндсэн дүрмийн өөрчлөлтөө танилцуулсны дараа гишүүдийн ярианы сэдэв нь "Танилцах боломжийг олгосонгүй" гэх шүүмжлэл байлаа. Учир нь Их хурал эхлэхийн өмнө буюу өчигдөр л гишүүдэд намын үндсэн дүрмийн нэмэлт өөрчлөлтийн төслийг бүрэн эхээр нь тараасан юм байна. Ийнхүү VI Их хурал түр завсарлаад буцаж орохдоо хаалттай горимоор үргэлжилсэн юм.

Намын даргын хариуцлагатай холбоотой заалтын эрэлд...

Үндсэн дүрмийн нэмэлт өөрчлөлтийн төслийг хэлэлцэхдээ том слайдан дээр дүрмийн төслөө гаргаад заалт заалтаар нь нухацтай хэлэлцсэн байна. Дугаар шилжих мөчид дүрэмд орох нийт есөн бүлгээс дөнгөж гурван бүлгийг хэлэлцэж, дэмжсэн гэх мэдээлэл ирсэн юм. Тухайлбал, АН-ын гишүүний татвар нэмэгдүүлэх санал олонхийн дэмжлэг хүлээсэн гэнэ. Тиймээс АН-ын гишүүдийн сарын татвар нь 1000, жилийн татвар нь 12 мянган төгрөг болжээ. Мөн намын гишүүн бүр цахим үнэмлэхтэй болох, намд шинээр элсэж байгаа гишүүн нь намын гишүүний батлахын үнийг төлөх зэрэг өөрчлөлтүүд орж байгаа юм байна.

Ийнхүү өчигдрийн Их хурлын уур амьсгал намын даргын асуудал гэхээсээ Үндсэн дүрмийн нэмэлт өөрчлөлтийн төслийн асуудал байсан юм. Намын дүрмийг хэлэлцэх шатанд гишүүд Ш.Түвдэндоржоор ахлуулсан ажлын хэсэг дүрэм боловсруулахдаа хайнга хандаж, хариуцлагын асуудлыг орхигдуулсанд шүүмжлэлтэй хандаж байсан юм. Харин Ш.Түвдэндорж "Үндэсний зөвлөлдөх хорооноос 20 гаруй хүний бүрэлдэхүүнтэй дүрмийн ажлын хэсэг байгуулсан. Гэтэл зөвхөн намайг буруутгаад байх юм" хэмээн өөрийгөө хамгаалаад авсан. Их хурлын төлөөлөгчид бухимдах болсон шалтгаан нь ажлын хэсэг дүрмийн төсөл боловсруулах шатанд багцалсан төслүүдэд оруулсан зарим заалт алга болчихсон гэнэ. Өөрөөр хэлбэл, намын дарга Их хурлаа зарлан хуралдуулаагүй тохиолдолд ямар ч маргаангүй дүрмийн дагуу намын даргыг огцорсонд тооцно гэж заасан байсан юм байх. Гэтэл өнөөх заалт нь Үндсэн дүрмээс нь алга болчихсон аж. Тиймээс ч Их хурлын төлөөлөгчид намын даргын хариуцлагатай холбоотой заалтын эрэлд мордож, "Энэ хэний хийсэн ажил вэ. Хэн энэ заалтыг санаатайгаар авав" хэмээн хэсэгтээ л буруутныг хайцгаасан. Өөр нэг маргаан дагуулсан өөрчлөлт нь бүрэн эрх нь дуусссан УИХ-ын гишүүдийг ҮЗХ шууд сонгох асуудал байв. Тодруулбал, Үндсэн дүрмийн нэмэлт өөрчлөлтийн төсөлд Үндэсний зөвлөлдөх хороог татан буулгаж, шинээр дахин байгуулах нөхцөлд шууд сонгогдох гишүүдэд өнгөрсөн дөрвөн жилд УИХ-д байсан гишүүд, мөн намын дарга, удирдлагууд багтаахаар заажээ. Тиймээс энэ заалтыг "хариуцлагагүй үйлдэл" гэж Их хурлын гишүүд шүүмжилж байв. Бүрэн эрх нь дуусгавар болсон тэдгээр гишүүд дунд намынхаа нэр хүндийг навс унагасан, намаа сонгуульд ялагдалд хүргэсэн гээд хариуцлага тооцох ёстой гишүүд олон байтал, тэднийг ҮЗХ шууд сонгох нь шударга бус хэмээн үзсэн хэрэг. Ийнхүү дүрмийн шинэчлэлтэй холбоотой олон асуудал өрнөсөн юм.

Мэдээж Их хурлын эргэн тойронд сайнаасаа илүү саар асуудал олон хөндөгдөж байлаа. Тухайлбал, Их хуралд оролцохоор ирсэн төлөөлөгчдийг ирсэн цагаас нь даргын сунгаанд оролцохоо мэдэгдээд байгаа С.Эрдэнэ, Г.Батхүү зэрэг эрхмүүд хайрцаглаж хоносон, хурлын дараа Г.Батхүү Их хурлын гишүүдэд мөнгө, киноны билет тараасан гэх "бор шувуу" нисээд эхэллээ. Тэгвэл Их хурлын эхний шөнө АН-ын лидерүүд хуралдаж, намыг ялагдалд хүргэсэн нөхдүүд намын даргаар сонгогдох боломжийг бүрдүүлсэн дүрмийн заалт оруулж ирэхээр тохиролцсон, Н.Алтанхуяг "Намайг Ерөнхийлөгчид нэр дэвшүүлэх хүнийг би намын дарга болгоно" гэж "томорсон" гэх зэргээр олон л өнгийн яриа гараад амжив. Уг нь энэ удаад АН-ыг их шинэчлэл хийж хов, хор, хог гурваасаа салаад шинэчлэгдэж чадах байх гэсэн хүлээлт их олон хүнд байсан байх. Гэвч их хүлээлт дагуулсан Их хурлыг өнөөх л "хов, хор, хог" гуравтайгаа л болж өндөрлөх шинжтэй. Гэхдээ яах вэ, огт хийхгүй байснаас хийж байгаа нь сайн хэрэг биз. Энэ удаагийн хурлаараа намын удирдах алба хашч байсан дарга нар, жирийн гишүүд нь хүртэл ёстой нөгөө хийгээ гартал ярьж байх шиг. Эхний өдрийн хурал шөнийн 22:00 цаг хүргэсэн юм чинь сүүлийн өдрийн хурал хэдэн цаг хүргэхийг мэдэхгүй юм. Юутай ч АН-ын Их хурлаас хүлээж байсан шинэчлэл хийгдэж чадах эсэхийг цаг хугацаа л харуулах биз ээ.

ӨНӨӨДРИЙН ТОП ИШЛЭЛ

Гэрэл зургийг Г.АРГУУЖИН

Дугаарын **60** мөр

Хувь хүний малыг тоолж, мөнгө үрэх хэрэг байна уу

Үргэлжлэл.
Түрүүч нь I нүүрт

Тэртэй тэргүй улс орны эдийн засаг жинлүүрийн туухайн дээр дэнжигнэж байхад илүү зүйлд мөнгө зарлагадах хэрэг үнэндээ алга. Жил бүрийн арванхоёрдугаар сард мал тооллогын ажил эхэлдэг. Тэгвэл энэ жилийн мал тооллого өчигдөр орон даяар эхэлсэн. Тооллогыг 10 хоногийн хугацаанд 21 аймгийн хэмжээнд нэгэн зэрэг явуулах бөгөөд Үндэсний Статистикийн хорооноос баталсан зааврын дагуу мал, тэжээвэр амьтдыг нүдээр үзэж нэг бүрчлэн тоолохыг тооллогын комисст үүрэг болгосон байх юм. Тооллогын комиссыг аймгийн Засаг дарга нар ахлаж, Статистикийн хэлтэс, ХХААГ, Цагдаагийн газар, Онцгой байдлын хэлтэс, Хөгжлийн бодлогын хэлтэс, Санхүү төрийн сангийн хэлтсийн дарга нар явуулах юм байна. Манай улс өнгөрсөн оны намар 65 сая гаруй мал тоолуулсан байдаг. Үүнээс өвөл хүнсэнд 10 сая орчмыг нь хэрэглэж, өвлын тооллогоор 56 сая болж байсан юм. Мал тооллогын дүнгээр нийт тоологдсон малын 98.2 хувийг амины мал эзэлж байсан байна хэмээх тоо баримтыг энэхүү нүсэр ажлын дүнд гаргадаг. Энэ тоо баримт хэнд хэрэгтэй юм бэ. Өнөөдөр бидний амьдралд бодит ашгаа өгч байгаа бил үү. Хатуухан хэлэхэд үгүй. Харин ч бидний өгсөн татварын мөнгө 10 хоногийн хугацаанд л агаарт хийсч, цацагдаж байна. Нэг жишээ дурьдахад л, Дундговь аймагт тооллогын хяналтыг хийхэд 2.4 сая гаруй төгрөг шаардлагатай. Уг мөнгийг аймгийн Засаг даргын нөөц сангаас гаргахаар болсон гэнэ. Баянхонгор аймагт бүр гурван сая гаруй төгрөгийг 2016 оныхоо төсөвт суулгасан байх жишээтэй. Эндээс бяцхан тооцоо хийж үзье. Аймаг бүр 2-3 сая төгрөгийг мал, тэжээвэр амьтдыг тоолох ажилд зарцуулж байна гэвэл 42-63 сая төгрөгийг зарцуулж байгаа юм. Улс оронд ч, хувь хүнд ч хэрэггүй ажлыг жил бүр олон сая төгрөг гарган хийж байхаар больсон нь дээр биз дээ. Энд улсын төсөв гэх сүрхий нэр явж байгаа хэдий ч цаана нь ард иргэдийн татварын мөнгө л явж байгаа шүү дээ, үнэндээ. Үүнийхээ оронд хүнээ тоолж, өрхийн амьжиргааны судалгаагаа хийгээсэй билээ. Монгол Улсын хүн амын 27.4 хувь нь ядуу амьдардаг гэсэн судалгаа бий. Тодруулбал, сумтай харьцуулахад нэг сум дунджаар 4-5 мянган хүн амтай гэж үзвэл Монгол Улсын 160 сумтай тэнцэх хэмжээний иргэд ядуу амьдарч хоногийнхоо хоолыг өлмөн зэлмүүн залгуулж байна гээд хатуухан хэлчихвэл хэтийдэхгүй. Хотод ядуурлын үзүүлэлт хүн амын 23.2 хувьтай тэнцэж байсан бол хөдөөд 35 хувьтай тэнцэх дайны иргэн ядуу буюу өдөрт авах хоол хүнснийхээ илчлэгийг авч чадахгүй байгаа судалгаа байгаа юм. Энэ мэтчилэн шийдлээ хүлээсэн тоо томшгүй олон асуудал буцалж байхад заавал мал, тэжээвэр амьтан тоолоход улсын төсвөөс 63 сая төгрөг гаргах хэрэггүй баймаар юм. Түүнийхээ оронд нэг иргэнийхээ хоол хүнсний илчлэгийг нэмэгдүүлэхэд, нэг залуут ажлын байртай болгоход, нэг хүүхдийг хичээлээ тараад гэрэлтэй гудамжаар гэртээ харихад зарцуулмаар юм даа. Яах вэ дээ, Мэргэжлийн Засгийн газар нэгэнт л хэрэггүй урсгал зардлуудаа танана гэсэн юм чинь энэ мэтчилэн улсын мөнгийг үр ашиггүй зүйлд зарцуулаад байгаа ажлуудаа зогсоочих хэрэгтэй шүү дээ.

УЛС ТӨР

АЙЛЧЛАЛ

ОХУ-Д 433 ХҮҮХЭД ТЭТГЭЛГЭЭР СУРАЛЦУУЛАХААР БОЛЖЭЭ

Ж.МЯГМАР

БСШУС-ын сайд Ж.Батсуурь өнгөрсөн арваннэгдүгээр сарын 28-аас арванхоёрдугаар сарын 02-ны өдрүүдэд ОХУ-д албан ёсны айлчлал хийлээ. Тэрбээр ОХУ-аас гansзага дүүрэн ирсэн байна. Тиймээс ч айлчлалын үр дүнгийн талаар өчигдөр мэдээлэл хийлээ. Тус айлчлалын хүрээнд ОХУ-ын Боловсрол, шинжлэх ухаан, соёл, спортын сайдтай албан ёсны уулзалт хийж, хоёр улсын салбарын хамтын ажиллагааг шинэ төвшинд гаргажээ. Мөн ОХУ-ын Соёлын сайд В.Р.Мединскийгийн урилгаар ОХУ-ын Санкт-Петербург хотноо болсон “Олон улсын соёлын V чуулга уулзалт”-д оролцож, хоёр улсын соёлын салбарт хамтран ажиллах санамж бичгийг үзэглэсэн байна. Айлчлалын хүрээнд арваннэгдүгээр сарын 29-ний өдөр ОХУ-ын Соёлын сайд В.Р.Мединскийтэй албан ёсны уулзалт хийжээ. Уулзалтын үеэр дараах соёлын салбарт дараах чиглэлээр хамтран ажиллахаар харилцан тохиролцжээ. Тодруулбал, хоёр улсын киноны өдрүүдийг 2017 онд харилцан зохион байгуулах, Монгол Улсын Хөгжим бүжгийн дунд сургуулийг Хөгжмийн их сургууль болгон өргөжүүлэхэд ОХУ-ын тал дэмжлэг үзүүлэх, хоёр улсын сонгодог хөгжмийн тоглолтыг харилцан зохион байгуулахаар болжээ. Түүнчлэн хоёр улсын соёлын өдрүүдийг 2018 онд өргөн цар хүрээтэйгээр харилцан зохион байгуулах, ОХУ-ын Төв номын сан Монгол Улсын Төв номын сан хоорондын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэхээр тохиролцсон байна.

> ...Хамтын ажиллагааны 10 жилийн ойг тохиолдуулан хамтарсан олон улсын хурал зохион байгуулах, Хоёр улсын Шинжлэх ухааны академийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэхээр тохиролцжээ. Мөн палентологи, геологи, биологийн хамтарсан экспедицийг үргэжлүүлэн хэрэгжүүлэх, Монгол Улсын залуу судлаачдыг ОХУ-ын Шинжлэх ухааны академийн хүрээлэнгүүдэд хамтарсан судалгаа хийлгэх, дадлагажуулах, сургалтад хамруулахаар болжээ...

ОХУ-ын дасгалжуулагч нар манай улсад гэрээгээр ажиллана

БСШУС-ын сайд Ж.Батсуурь ОХУ-ын Холбооны Хурлын Төрийн Думын I орлогч дарга, ОХУ-ын Олимпийн хорооны Ерөнхийлөгч А.Д.Жуков, Төрийн Думын Биеийн тамир, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын байнгын хорооны дарга М.В.Дегтярев нартай арваннэгдүгээр сарын 29-нд, ОХУ-ын Спортын сайд П.А.Колобковтой арваннэгдүгээр сарын 30-ны өдөр тус тус уулзжээ. Улмаар хоёр улсын биеийн тамир спортын салбарын хамтын ажиллагааны асуудлаар санал, мэдээлэл солилцсон байна. Уулзалтын үеэр спортын салбарт дараах чиглэлээр хамтран ажиллахаар харилцан тохиролцоэ чаджээ. Тодруулбал, Спортын салбарт хамтран ажиллах санамж бичигт 2017 оны долдугаар сард гарын үсэг зурах, хоёр улсын Үндэсний шигшээ багуудын хамтарсан бэлтгэл цугларалтыг 2018 оноос ээлжлэн зохион байгуулахаар харилцан тохиролцжээ. Мөн ОХУ-ын өндөр зэрэглэлийн дасгалжуулагчдыг манай улсад гэрээгээр ажиллуулах, Монгол Улсын Үндэсний шигшээ багийн дасгалжуулагчид, төрийн байгууллагын болон спортын холбоодын мэргэжилтнүүдийг ОХУ-ын Спортын яамны харьяа Сочи хотын Олимпийн академид давтан сургах, мэргэшүүлэхээр болсон байна. Түүнчлэн ОХУ-д өвлийн болон багийн спортын дасгалжуулагчаар сургах оюутны тоог нэмэгдүүлэх, Монгол Улсад 2020 онд зохиогдох “Азийн хүүхдийн спортын наадам”-д шаардагдах төсөвт дэмжлэг үзүүлэхээ илэрхийлжээ.

2017–2018 оны хичээлийн жилд ОХУ–д 433 хүүхэд тэтгэлгээр сургана

Айлчлалын хүрээнд салбарын сайд арваннэгдүгээр сарын 29-ний өдөр ОХУ-ын Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд О.Ю.Васильеватай уулзлаа. Мөн энэ өдөр ОХУ-ын Россотрудничество агентлагийн дэд дарга Г.Д.Юрьевичтай албан ёсны уулзалт хийжээ. Энэ хүрээнд боловсролын салбарт дараах чиглэлээр хамтран ажиллахаар харилцан тохиролцсон байна. Тодруулбал, 2017-2018 оны хичээлийн жилд ОХУ-д 433 хүүхэд тэтгэлгээр сургах, ОХУ-ын соёл, урлагийн чиглэлээр мэргэжилтэй боловсон хүчин бэлтгэдэг их, дээд сургуульд элсэн суралцах Монгол иргэдийн сонгон шалгаруулалтыг 2017 оноос Монгол Улсад зохион байгуулахаар болжээ. Мөн Монгол Улсад ОХУ-ын сургалтын хөтөлбөрөөр сургалт явуулдаг, ОХУ-ын ерөнхий боловсролын гэрчилгээ хүлээн авдаг ерөнхий боловсролын сургууль (ОХУ-ын Элчин сайдын яамны дэргэдэх сургууль, Плехановын нэрэмжит сургууль, Эрдэнэтийн сургууль, Орос-Монголын хамтарсан III сургууль) төгсөгчдийн төгсөлтийн ерөнхий шалгалт авах төвийг МУБИС-д түшиглэн байгуулахаар болсон байна. Түүнчлэн эдгээр сургууль төгсөгчдийн элсэлтийн ерөнхий шалгалтын дүнг үндэслэн ОХУ-ын их, дээд сургуульд үнэгүй суралцуулах, Орос хэлний сургалтын төвийг ОХУ-ын М.В.Ломоносовын нэрэмжит Москвагийн Их Сургуулийн дэмжлэгээр МУБИС-д байгуулахаар болсон аж. Орос хэлний бэлтгэл анги нээж хичээллүүлэх, Орос хэлний багшийн мэргэжил дээшлүүлэх зуны сургалтыг ОХУ-д зохион байгуулахаар болжээ.

Залуу судлаачдыг ОХУ–д судалгаа хийх боломжоор хангана гэв

Айлчлалын хүрээнд Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам ОХУ-ын “Суурь судалгааны сан”-гийн хооронд хамтын ажиллагааны хэлэлцээрт гарын үсэг зурлаа. Энэ хүрээнд био анагаах, газар зүй гэсэн тэргүүлэх чиглэлүүдээр дараах арга хэмжээг зохион байгуулахаар харилцан тохиролцов. Үүнд, Хамтын ажиллагааны 10 жилийн ойг тохиолдуулан хамтарсан олон улсын хурал зохион байгуулах, Хоёр улсын Шинжлэх ухааны академийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэхээр тохиролцжээ. Мөн палентологи, геологи, биологийн хамтарсан экспедицийг үргэжлүүлэн хэрэгжүүлэх, Монгол Улсын залуу судлаачдыг ОХУ-ын Шинжлэх ухааны академийн хүрээлэнгүүдэд хамтарсан судалгаа хийлгэх, дадлагажуулах, сургалтад хамруулахаар болжээ.

МM-ИЙН ТОДРУУЛГА

О.Алтансүх: Залуу хүн бүр ирээдүйнхээ өмнө сэтгэлгээний хувьсгалыг эхлүүлэх үүрэг хүлээж байна

Э.ТУУЛ

Монгол Улсыг залуучуудын орон хэмээдэг ч өнөөдрийг хүртэл энэ асуудлыг хариуцсан тусгайлсан агентлаггүй явж ирсэн билээ. Харин шинэ Засгийн газар байгуулагдсанаар залуучуудын асуудлыг хариуцсан тусгайлсан агентлагийг Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар нэртэйгээр байгуулаад удаагүй байна. Энэ агентлагийг удирдахаар томилогдоод байгаа О.Алтансүхээс зарим зүйлийг тодрууллаа.

-Залуучуудын хөгжил болон тэдний өмнө тулгардаг олон асуудлыг төрийн бодлогоор зохицуулах тусгайлсан агентлаг байгуулагдлаа. Нийт хүн амын 35 хувийг эзэлж буй залуучууд руу чиглэсэн ямар ажил хийхээр төлөвлөж байна вэ?

-Өмнө нь залуучуудын асуудал зөвхөн салбар дундын зохицуулалтаар хэлэлцэгдэж, шийдэгддэг, тусгайлан хариуцсан төрийн байгууллага байсангүй. Харин энэ удаагийн УИХ, Монгол Улсын Засгийн газар түүхэндээ анх удаа гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын чиглэлээр ажиллах агентлаг байгуулах шийдвэрийг гаргасан. Манай байгууллага бол хэрэгжүүлэгч агентлаг. Засгийн газрын 2016-2020 оны мөрийн хөтөлбөрт зөвхөн залуучуудын эрүүл мэнд, орон сууц, ажлын байр зэрэг тулгамдсан асуудлыг шийдэх талаар зургаан томоохон зорилтыг тусгасан. Энэ бол Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрын хамгийн чухал хийх ажил. Өөрөөр хэлбэл, залуучууд руу чиглэсэн эрүүл мэндийн ямар бодлого баримтлах, ажлын байртай холбоотой ямар дэмжлэг үзүүлэх вэ гэх мэт Засгийн газраас санаачилсан бодлогуудыг хэрэгжүүлэхэд онцгой анхаарч ажиллах болно. Мөн залуучуудыг өөрсдөөсөө шалтгаалж нийгмээ өөрчлөх эерэг хандлагыг төлөвшүүлэх чиглэлээр идэвх зүтгэл гаргаж ажиллана. Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт туссан залуучуудын чиглэлээр хийх зорилт нь манай агентлагийн хийх ажил, газрын зураг гэж ойлгож болно.

-Залуучууд маань удахгүй бие даасан хуультай болох талаар Засгийн газрын хэвлэл мэдээллийн албанаас мэдээлсэн. Энэхүү хуулийн ач холбогдол, зорилгын талаар танилцуулахгүй юу?

-Энэ бол Монголын залуучуудын томоохон байгууллага НАМЗХ-ны санаачилга, зүтгэл гэж болно. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд Н.Номтойбаяр энэ асуудлыг санаачлан 21 аймаг, олон арван сумдад хэлэлцүүлэг хийж залуучуудын саналыг тусгаж, 2012-2016 оны УИХ-д өргөн барьсан байдаг. Гэвч хэлэлцэж амжаагүй. Харин одоо манай салбарын сайдын ажлыг аваад энэ ажлаа үргэлжүүллээ. Хуулийн төсөл Засгийн газраар дэмжигдсэн, удахгүй УИХ-аар хэлэлцэж эхэлнэ. Хуулийн төсөлтэй холбоотой хэлэлцүүлэг болон УИХ-д өргөн барих бэлтгэл ажлууд үргэлжилж байна. Нэг зүйлийг онцлоход энэхүү хууль нь халамжийн бус хөгжлийн хууль байх юм. Хуулийн гол зорилго нь залуучуудын хөгжлийг дэмжих тэдний өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх, идэвх оролцоог сайжруулах, хариуцлагатай залуу иргэнийг төлөвшүүлж, тэднийг дэмжихэд чиглэнэ. Мөн тэдэнд эх орон ч үзлийг төлөвшүүлэх дорвитой ажил хийгдэх юм. Үүнээс гадна “Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай сан” байгуулна. Энэхүү сангаар дамжуулан залуучуудыг тодорхой бизнес эрхлэх, эрүүл мэнддээ анхаарах, хамтран амьдрах хэв маягт суралцахад нь зориулж тодорхой төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэхэд нь дэмжлэг үзүүлэх үзэл санаа туссан.

-Залуучуудын хөгжил өөрсдийнх нь хариуцлага, хүчин чармайлтаас шалтгаална. Тэдэнд хандаж юу хэлэх вэ?

-Ёстой загатнасан газар маажлаа гэдэг шиг үг хэллээ. Залуучуудын хариуцлага, ухамсар нь тэдний, цаашлаад нийгмийн хөгжлийн гол эргэлтийн цэг болох үедээ байна. Бид сайн эцэг, эх байж үр хүүхдээ хайрлаж, эрүүл хүн болгон өсгөж, зөв хүн болгож хүмүүжүүлэх нь улс эх орныхоо өмнө хүлээх иргэний журамт үүрэг гэдгээ ухамсарлая. Гэтэл төлөвлөөгүй гэрлэлт, салалт, үр хөндөлт, гэр бүлийн хүчирхийллийн шалтгаан нь залуус бидний сэтгэлгээний, хариуцлагын үнэн дүр төрхийг харуулдаг. Энд тоо баримт дурьдахыг урьтал болгосонгүй. Бүгдээрээ л мэдэж, сэтгэл нь зовниж байгаа. Гэхдээ бүгдийг бусдаас нэхэх биш бид өөрчилж чадна гэсэн хандлага, бодитой санаачилга ус агаар шиг хэрэгтэй байна. Цалин багатай байгаа нь гэр бүл салах шалтгаан, ажилгүй байгаа нь эхнэр хүүхдээ хүчирхийлэх нөхцөл гэж тайлбарлаж болохгүй биз дээ. Тиймээс залуу хүн бүр эх орныхоо өмнө сэтгэлгээний хувьсгал хийх үүрэг хүлээж байгаа гэдгээ ухамсарлаасай.

МЭДЭЭ, МЭДЭЭЛЭЛ

ХЗДХЯ, ОХУ-ын Дотоод хэргийн яамтай хамтрахаар боллоо

Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд С.Бямбацогт ОХУ-ын Дотоод хэргийн сайд Владимир Александрович Колокольцевтэй уулзлаа. Уулзалтын эхэнд С.Бямбацогт өнгөрөгч намар Улаанбаатар хотноо болсон хил орчмын бүсийн хамтын ажиллагааны асуудлаарх хамтарсан Ажлын хэсгийн хуралдаанд ОХУ-ын талаас өндөр түвшний төлөөлөгч оролцуулсанд талархал илэрхийллээ. Мөн ОХУ-ын Дотоод хэргийн яам Монгол Улсын дотоод хэргийн салбарын албан хаагчдыг мэргэжил дээшлүүлэх боломж олгож, өөрийн харьяа сургуулиудад бакалавр, магистр, адъюнктурт суралцуулж байгаа явдалд талархсанаа хэллээ. ОХУ-ын Дотоод хэргийн сайд Владимир Александрович Колокольцев тус яамны эрхлэх асуудлын хүрээнд ОХУ-ын Мансууруулах бодисын эргэлтэд хяналт тавих Холбооны алба хамаардаг болсныг дуулгаад Монгол Улсын Хууль зүй, дотоод хэргийн яам ОХУ-ын Мансууруулах бодисын эргэлтэд хяналт тавих Холбооны алба хооронд Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөлөх бодис болон тэдгээрийн түүхийн эдийн хууль бус эргэлттэй тэмцэх тал дээр хамтран ажиллахаар тохиролцов. Сайд нарын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын хамтын ажиллагааг улам бүр өргөжүүлэх нь чухал ач холбогдолтой болохыг хоёр тал онцлон тэмдэглэв. Уулзалтын төгсгөлд ХЗДХ-ийн сайд С.Бямбацогт ОХУ-ын Дотоод хэргийн сайд Владимир Александрович Колокольцев нар ирэх гурван жилд хэрэгжүүлэх хамтын ажиллагааны протоколд гарын үсэг зурсан байна.

2017 онд 83 арга хэмжээг хамтран хэрэгжүүлнэ гэв

БОАЖ-ын сайд Д.Оюунхорол, Нийслэлийн Засаг дарга С.Батболд нар хамтран ажиллах гэрээнд гарын үсэг зурлаа. Улаанбаатар хотын хувьд хүрээлэн буй орчны бохирдол, доройтол тулгамдсан асуудал болсон.Иймээс Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт туссан байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын салбарын зорилтууд болон нийслэлийн Засаг даргын мөрийн хөтөлбөрт мөн чиглэлээр туссан асуудлуудыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэхээр 2017 онд хамтран ажиллах гэрээнд гарын үсэг зурлаа. БОАЖ-ын сайд болон Нийслэлийн Засаг дарга бөгөөд Улаанбаатар хотын Захирагч нарын хооронд байгуулж буй “Хамтран ажиллах гэрээ”-ний хавсралтаар баталгаажих төлөвлөгөөнд байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын зорилтыг хангах чиглэлийн хүрээнд 19 зорилтын дагуу 83 арга хэмжээг 2017 онд хамтран хэрэгжүүлэхээр төлөвлөжээ. Гэрээнд гарын үсэг зурах үед БОАЖ-ын сайд Д.Оюунхорол нийслэлд тулгамдаад байгаа агаар, ус, хөрсний бохирдлын талаар мэдээлэл өгөв.

ЦАГ ҮЕ

ОНЦЛОХ ҮЙЛ ЯВДАЛ

“БИЧИЛ УУРХАЙГ АЛБАЖУУЛАХАД ТАЛУУДЫН ОРОЛЦОО” ЧУУЛГАН БОЛОВ

Н.БАТЗАЯА

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрлэлийн яам, Ашигт малтмал, газрын тосны газар, Швейцарийн хөгжлийн агентлагийн Тогтвортой бичил уурхай төсөл хамтран “Бичил уурхайг албажуулахад талуудын оролцоо” сэдэвт үндэсний чуулга уулзалтыг өчигдөр Чингис зочид буудалд зохион байгууллаа. Тус чуулганд УУХҮЯ, БОАЖЯ, ХНХЯ, ЭМЯ, Хүний эрхийн үндэсний комисс, болон Ашигт малтмалын газрын тосны газар, Гэр бүл, Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар зэрэг Засгийн газрын агентлагууд, аймаг, сумдын удирдлага, холбогдох албан тушаалтан, судалгаа шинжилгээний болон иргэний нийгмийн байгууллагууд, олон улсын байгууллагууд, Бичил уурхайн нэгдсэн дээвэр холбоо, бичил уурхайчид болон бичил уурхайн ТББ-ын төлөөлөл нийт 200 гаруй хүн оролцов. Энэхүү чуулган нь бичил уурхайг зохион байгуулах, албажуулах үйл ажиллагаанд талуудын оролцоог нэмэгдүүлэх замаар бичил уурхайг албажуулах үйл явцыг эрчимжүүлэх, бичил уурхайгаар олборлосон эрдэс баялгийнборлуулалтынсүлжээг албажуулах талаар хэлэлцэж шийдэл олох зорилготой ажээ. Чуулганаар бичил уурхайг зохион байгуулах, албажуулах үйл явц болон эрдэс баялгийн борлуулалтын өнөөгийн нөхцөл байдалд дүн шинжилгээ хийж, тулгамдаж байгаа асуудлыг шийдвэрлэх талаар бодлогын санал, зөвлөмжийг гаргасан юм. Мөн чуулганы үр дүнд бичил уурхайг заохион байгуулах, албажуулах талаархи төв болон орон нутгийн төрийн байгууллагууд, бичил уурхайчдын үйл ажиллагааны уялдаа холбоо сайжирна гэж зохион байгуулагчид үзэж байгаа ажээ. Бичил уурхайг зохион байгуулах, албажуулах, хариуцлагатай бичил уурхайг төлөвшүүлэхэд аймаг, сумдын нутгийнзахиргааныболоноөрөө удирдах байгууллага чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Тиймээс тус чуулганд орон нутгийн сонгуулийн дараа шинээр сонгогдсон, томилогдсон орон нутгийн удирдлагуудыг түлхүү урьж оролцуулсан бөгөөд бичил уурхайн эрх зүйн орчин, түүний хэрэгжилт, хариуцлагатай бичил уурхайн талаархи ойлголт, бичил уурхайг албажуулж чадвал өрх гэр, орон нутаг, улс орны эдийн засагт хэрхэн хувь нэмэр оруулах боломжтой талаар мэдээлэл өгсөн. Мөн хууль бус олборлолтыг хэрхэн шийдвэрлэх, бичил уурхайгаар олборлосон эрдэс баялгийн борлуулалтыг хэрхэн албажуулах талаар хэлэлцлээ. Энэ үеэр хуралд оролцогчидтой уулзаж, бичил уурхайн эрхлэлтийг тойрсон асуудлын талаар цөөн хором ярилцлаа.

М.Энхжаргал: Ашиглалтын 1253, хайгуулын 3000 орчим тусгай зөвшөөрөл олгосон

/Ашигт малтмал, газрын тосны газрын орлогч захирал/

-Ашигт малтмал, газрын тосны газар маань өнгөрсөн долдугаар сарын 28-нд шинэчлэгдэн байгуулагдаад Ашигт малтмал, газрын тосны хамт олон болсон. Манайх 12 хэлтэстэй их нүсэр агентлаг болсон. Өнөөдрийн чуулга уулзалт, бичил уурхай эрхэлж байгаа уурхайчдад тулгарч буй асуудал. Цаашид шийдэх шийдлүүдээ төрийн болон хэрэгжүүлэгч агентлагуудад тавьж байна. Мөн төр засаг агентлагийнхаа хэмжээнд эрх зүйн талаас нь зохицуулалт хийнэ.Хариуцлагатайгаармэдээ тайлангаа өгөх зохицуулалтыг хууль, эрх зүйн талаас хийж байна. Ашигт малтмал, газрын тосны хамт олон бичил уурхайн чиглэлээр нийт уурхайчдын эрх зүйн орчин, ирүүлж байгаа мэдээ, газар дээр нь очиж танилцдагийн хувьд зургаан илтгэлийг тавьсан. Түүнд манайхаас уул уурхай хариуцлагатай байхын тулд хувиараа ашигт малтмал олборложбайгаахоршоодмаань хариуцлагатай байж эргэх холбоог сайжруулах хэрэгтэй гэдгийг харж байна. Ингэснээр бидэнд ирж байгаа мэдээлэл үнэн зөв, бодитой байна. Ашиглалтын 1253, хайгуулын 3000 орчим тусгай зөвшөөрөл олгосон. Энэ жил шинээр тусгай зөвшөөрөл огт олгоогүй. Ер нь энэ салбарт 30 гаруй жил ажилласан туршлагаас харахад манай улсад уул уурхайн салбарыг буруугаар ойлгодог. Ерөөсөө л ухаад аваад сүйтгээд явдаг юм шиг ойлгодог. Гэтэл өнөөдөр уул уурхай тийм биш юм. Бид ашигласан газраа олборлоод, олборлосон газраа нөхөн сэргээгээд хүлээлгэн өгдөг. Бичил уурхай ч гэсэн нөхөрлөлийн хэлбэрт орж, Монголын дээвэр холбоо төрийн бус байгууллагад орсноор олборлолт хийсэн газраа нөхөн сэргээж эхэлсэн.

Б.Алтанбагана: Тогтвортой бичил уурхай төсөл үр дүнтэй хэрэгжиж байна

/Швейцарийн хөгжлийн агентлагийн Тогтвортой бичил уурхай төслийн менежер/

-Манай төсөл 2005 оноос эхэлж, хэрэгжсэн. Монгол Улсын Засгийн газар болон Щвейцарь улсын Засгийн газрын хамтарсан төсөл. Одоогоор манай төслийн дөрөвдүгээр үе шат хэрэгжиж байна.Энэхүүтөсөлихүрдүнтэй хэрэгжиж байгаа. Тухайлбал, 2005 оны үед бичил уурхайн нөхцөл байдал хүнд байсан. Бичил уурхайн эрхлэхийг хүлээн зөвшөөрдөггүй, бичил уурхай эрхлэгчдийг “нинжа” хэмээн гадуурхаж, нийгмийн ямар нэгэн үйлчилгээнд хамруулдаггүй байсан. Төслийн зүгээс төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран энэ тал дээр нэлээд арга хэмжээ авч ажилласан. Үүний үр дүнд бичил уурхайн эрх зүйн орчин бүрдсэн. Ингэснээр эдгээр хүмүүс хууль бус үйл ажиллагаа явуулахаа больсон гэсэн үг. Мөн хууль эрх зүйн орчинтой болсноор бичил уурхай эрхлэгчид өөрсдөө хариуцлагатай болж эхэлсэн. Эрүүл мэндийн даатгал, татвараа төлөхөөс гадна байгаль орчинд нөхөн сэргээлт хийсэн сайн жишээ гарч байгаа. Хүмүүсийн сэтгэхүй их өөрчлөгдлөө. Өмнө нь бичил уурхай эрхлэгчид хүмүүсээс айдаг, ичдэг байсан бол одоо үгээ хэлдэг, өөрсдийнхөө асуудлыг ярьдаг болсон. Саяны сонгуулиар гэхэд нэлээд олон бичил уурхайчид аймаг, сумын ИТХ-д нэр дэвшиж, сонгогдлоо. Энэ мэтчилэн олон сайн үр дүнгүүд гарсан.

Ч.Алтанзаяа: 1498 хүүхэд бичил уурхайд ажилладаг

/ГБХЗХГ-ын Хүүхэд хөгжил, хамгааллын газрын дарга /

-Бид 2016 онд бичил уурхай эрхлэлт явагддаг 18 аймагт судалгаа явуулсан. Судалгааны үр дүнд 1498 хүүхэд бичил уурхайд ажиллаж байгаа нь тогтоогдсон. 0-18 насны хүүхдүүд гэр бүлээ дагаж, зуныхаа амралтаар ээж, аавдаа туслах гэх мэтчилэн янз бүрийн байдлаар бичил уурхайд ажиллаж байсан. Мөн 15-18 насны буюу нийт хүүхдүүдийн 80 хувь нь бичил уурхайд тогтмол ажилладаг болсон байсан. Хүүхдүүд жилийн дөрвөн улиралд уурхайд ажиллаж, ухсан нүх рүү орох, ямар ч ажлын байрны хамгаалагдах нөхцөлгүй, нийгмийн асуудал нь шийдвэрлэгдэхгүй байдалд ажиллаж, эрх нь зөрчигдөж байна. Хүүхдүүд том хүн шиг долоо хоногт 56 цаг ажиллаж байгаа ч цалингаа дутуу авдаг. Насанд хүрсэн хүн өдөрт 15-140 мянган төгрөгийн цалин авч байхад хүүхдүүд 8-15 мянган төгрөгийн цалин авч байна. Энэ мэтчилэн хүүхдийн эрх маш их зөрчигдөж байгаа. Бичил уурхайд хүүхэд амиа алдсан тохиолдол судалгааны явцад гараагүй. Гэхдээ тодорхой хэмжээгээр хөл гараа хугалж, бэртэж, гэмтсэн тохиолдол их гарсан байсан.

ЧУХАЛ ХҮН

ЗАСГИЙН ГАЗАР

“Орлоготой оюутан” үндэсний хөтөлбөрийг баталлаа

Н.ЗАЯА

Засгийн газрын ээлжит хуралдаан өчигдөр болж, Хөгжлийн банкны талаар авах арга хэмжээ болон “Орлоготой оюутан” үндэсний хөтөлбөр гэх зэрэг хэд хэдэн асуудлуудыг хэлэлцэн шийдвэр гаргалаа. Ингээд Засгийн газрын ээлжит хуралдаанаас гаргасан шийдвэрийг тоймлон хүргэе.

Үндэсний хөтөлбөрийг батлав

Засгийн газар үйл ажиллагааны хөтөлбөртөө оюутнууд суралцах хугацаандаа цагийн ажил, хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлэх зорилгоор “Орлоготой оюутан” хөтөлбөр хэрэгжүүлэхээр тусгасан билээ. Тэгвэл Засгийн газрын өчигдрийн хуралдаанаар “Орлоготой оюутан” үндэсний хөтөлбөрийг хэлэлцэн баталж, хэрэгжүүлэхэд шаардагдах санхүүгийн эх үүсвэрийг жил бүрийн улсын төсөвт тусган санхүүжүүлж байхыг холбогдох сайд нарт даалгалаа. Хөтөлбөрийг 2016-2020 онд хэрэгжүүлэх бөгөөд хэрэгжилтийг жил бүр дүгнэж байх юм. Тус хөтөлбөрийг хэрэгжүүлснээр оюутнууд цагийн ажил, хөдөлмөр эрхлэх, ажил хөдөлмөрт бэлтгэгдэх, эзэмшиж байгаа мэргэжлээрээ дадлагажих, туршлагажих, мэргэших, төгсөөд ажлын байртай болох их, дээд сургууль, коллеж, МСҮТ, коллежууд ажлын байрны хэрэгцээ, шаардлага хангасан өндөр ур чадвартай мэргэжилтэн бэлтгэх, оюутны нийгмийн асуудлыг шийдэх, сургалт, судалгааны чанарыг дээшлүүлэх юм байна. Мөн ажил олгогчид цагийн ажил, оюутны хөдөлмөр эрхлэлтийн хууль, эрх зүйн зохицуулалттай болох зэрэг давуу тал бий болох аж. Монголын оюутны холбоо өнгөрсөн онд их, дээд сургууль, коллеж, МСҮТ-д суралцаж байгаа 15 мянган оюутны дунд судалгаа явуулсан байна. Судалгаанаас үзэхэд 10 оюутан тутмын долоо нь цагийн ажил хийх сонирхолтой гэдгээ илэрхийлжээ. Оюутнууд ажил, хөдөлмөр эрхэлж цалингаа сургалтын төлбөртөө нэмэрлэх, амьжиргаандаа зарцуулах, ажил хийж сурах, ажил, хөдөлмөрт бэлтгэгдэх боломж бүрдэнэ. Энэ бүхэн нь нийтийн тээврийн хөнгөлөлт, 70 мянган төгрөгийн тэтгэлгээс илүү ач холбогдолтой хэмээн Засгийн газар үзэж байгаа ажээ.

Хөгжлийн банкны талаар авах арга хэмжээний тогтоолын төслийг УИХ–д яаралтай өргөн барина

Монгол Улсын Хөгжлийн банк нь 2011 онд байгуулагдснаас хойш өнөөдрийн байдлаар долоон их наяд төгрөгийн актив хөрөнгөтэйгөөр үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа юм. Мөн хугацаанд 2000 орчим төсөл, хөтөлбөрийг санхүүжүүлснээс 5.9 их наяд төгрөгийн зээлийн үлдэгдэлтэй байна. Банкны нийт зээлийн багц нь актив хөрөнгийн 80 хувиас давсан, өөрийн хөрөнгөтэй нь харьцуулбал 33 дахин их байгаа нь Монгол Улсын Хөгжлийн банкны тухай хуулиар зохистой харьцааны 50 дахин нэмэгдүүлсэн заалтыг зөрчихөд ойрхон байгаа юм. Хөгжлийн банк нь үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд Монгол Улсын Засгийн газрын гадаад зах зээлээс босгосон үнэт цаас, зээл хугацаанаасаа өмнө эргэн дуудагдах өндөр эрсдэл бий болоод байгаа. Иймд эдгээр хүндрэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор “Монгол Улсын Хөгжлийн банкны талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” УИХ-ын тогтоолын төслийг хэлэлцээд хууль зүйн үзэл баримтлалыг дэмжиж УИХ-д яаралтай өргөн барихаар болов. Мөн энэ үеэр Хөгжлийн банкны гүйцэтгэх захирлаар томилохыг зөвшөөрсөн. Тус банкны гүйцэтгэх удирдлагын олон улсын нээлттэй сонгон шалгаруулалтын дүнг хэлэлцээд Б.Батбаярыг гүйцэтгэх захирлаар томилохыг Төлөөлөн Удирдах зөвлөлд зөвшөөрсөн. Б.Батбаяр нь 1998 онд МУИС-ийн Эдийн засгийн сургуулийг Санхүүч-эдийн засагч мэргэжлээр төгсөж, 2002-2004 онд АНУ-ын Индианагийн их сургуульд магистр зэрэг хамгаалсан. Сангийн яамны Төсвийн бодлогын газарт нягтлан бодогч, эдийн засагч, мэргэжилтэн, ахлах мэргэжилтэн, хэлтэс, газрын дарга, Банкны өр барагдуулах алба, Төрийн банк, Хөгжлийн банк болон төрийн өмчит үйлдвэрийн газруудад төрийн өмчийн төлөөллийг хэрэгжүүлж ТУЗ-ийн гишүүн, даргаар ажиллаж байжээ.

Ерөнхий сайдын томилолтын мөрөөр шаардлагатай арга хэмжээ авна

Монгол Улсын Ерөнхий сайд Ж.Эрдэнэбат энэ сарын 3-ны өдөр Өмнөговь аймгийн Гурвантэс суманд томилолтоор ажиллахдаа сумын иргэдтэй уулзан, санал бодлыг нь сонсож, уул уурхайн томоохон аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаатай танилцаад ирсэн. Үүнтэй холбогдуулан Гурвантэс суманд Гал түймэр унтраах, аврах анги байгуулах, сумын төвийн эрчим хүчний хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, шинээр цахилгаан станц барих ажлыг ирэх оноос эхлүүлэх, сумын Эрүүл мэндийн төвд түргэн тусламжийн зориулалтын автомашин хуваарилж олгохыг холбогдох сайд нарт даалгалаа. Мөн ”Нарийнсухайт-Шивээхүрэн” чиглэлийн 45.3 км төмөр замын ажлыг “Монголын Алт” компани болон нүүрс экспортлогч аж ахуйн нэгжүүдээр гүйцэтгүүлэх ажлыг эхлүүлэх, улсын тусгай хамгаалалттай Тост, Тосонбумбын нурууны нутгийн хилийн заагийг тогтоохыг салбарын сайд нарт даалгав.

70 сая хүртэлх еврогийн зээлийн гэрээ байгуулахыг зөвшөөрөв

Олон улсын хөрөнгө оруулалтын банктай 70 сая хүртэлх еврогийн зээлийн гэрээ байгуулахыг Сангийн сайдад зөвшөөрөв. Долоо хүртэлх жилийн хугацаатай, 3.89 хувийн хүүтэй энэ зээлийг өрийн үйлчилгээний зардлыг бууруулах, зээлийн эргэн төлөлтийн дундаж хугацааг уртасгахад зарцуулахаар Засгийн газраас төлөвлөж байгаа аж. Эрчим хүч, зам тээврийн салбарт 2017 онд хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөрийн жагсаалтыг баталлаа. Эрчим хүч, зам, тээврийн салбарт хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөрийн жагсаалтыг баталлаа. Жагсаалтад багтсан төслийг түлхүүр гардуулах нөхцөлөөр хөрөнгө оруулагч өөрийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх нөхцөлтэйгөөр гүйцэтгэгчийг холбогдох хууль, тогтоомжийн дагуу шалгаруулах юм. Төсөл, хөтөлбөрүүдийг 2017 оны эхний улиралд багтаан гэрээ байгуулж, ажлыг нь эхлүүлэхийг холбогдох сайд нарт даалгалаа. Уг жагсаалтад Дулааны III цахилгаан станцын хүчин чадлыг 250 МВт-аар нэмэгдүүлэх, дулаан дамжуулах сүлжээг өргөтгөх төсөл, Чойбалсангийн дулааны цахилгаан станцын хүчин чадлыг 50 МВт-аар нэмэгдүүлэх, дулаан дамжуулан сүлжээг өргөтгөх төсөл, Багануур-Чойрын өндөр хүчдэлийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, Багануурын дэд станцыг өргөтгөх төсөл багтжээ. Мөн Чойрын дэд станц барих, өргөтгөх төсөл, Хөшөөтийн уурхайгаас Ховд аймгийн Алтай сум хүртэлх 35 кВт-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барих төсөл, Чойбалсан хотоос Хөөтийн уурхай хүртэлх 192 км төмөр зам барих төсөл, Хөөтийн уурхайгаас улсын хилийн Бичигт боомт хүртэлх 234 км төмөр зам барих төсөл, Зүүнбаян өртөөнөөс улсын хилийн Ханги боомт хүртэлх 281 км төмөр зам барих төсөл, Нарийнсухайтын уурхайгаас улсын хилийн Шивээхүрэн боомт хүртэлх 45.3 км төмөр зам барих төслүүд багтсан байна.

Г.САМПИЛ: НҮҮДЛИЙН МАЛ АЖ АХУЙГАА УСТГАВАЛ

Н.БАТЗАЯА

Монгол Улсын гавьяат малчин, хөдөө аж ахуйн ухааны профессор Г.Сампилыг энэ удаагийн “Чухал хүн” буландаа урьж, ярилцлаа.

-Хэнтий аймгийн Жаргалтхаан сумын малчин хүн хэзээнээс эхэлж, шинжлэх ухааны судалгааны ажил хийх болов гэдэг сонин байна. Энэ тухайгаас ярилцлагаа эхлэх үү?

-Би 1950 онд Хэнтий аймгийн Жаргалтхаан суманд бага сургуулиа төгсөөд 20 нас хүртлээ аав, ээжийн хамт мал маллаж ирсэн. Би ч малын тоосонд өссөн хүн дээ. Гэхдээ социализмын он жилүүдэд арай өөр алба хашсан юм. Харин социализмын дараа ардчилсан хувьсгал гарч, малыг малчинд нь, өмчийг эзэнд нь гэдэг уриа дуудлагын дагуу аав, ээжийнхээ үлдээсэн их буян малтай золгосон доо. Түүнээс хойш мал аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлээд явж байна. Одоо би 80 нас хүрч байгаа хүн шүү дээ. Үүнийг хэлдгийн учир гэвэл мал маллах, мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн ажиллагаанд идэвхтэй оролцвол хүн эрүүл байхаас гадна урт наслаж, баялгийг бүтээдэг юм байна.

-Мал маллахын хажуугаар шинжлэх ухааны судалгааны ажил, бүтээл туурвисан гэсэн. Судалгааныхаа ажлын талаар ярихгүй юу?

-Энэ шинжлэх ухаан гэхээсээ илүү уламжлалт, бэлчээрийн мал аж ахуйн технологи юм. Өлчир омгийн мал сүрэгтэй байна гэдэг нь. Бид социализмын он жилүүдэд малын дулаан хашаа, саравч бэлтгэх, материал техникийн бааз байгуулна гэж явж байгаад өнө эртний уламжлалыг алдчихсан. Өөрөөр хэлбэл, монголчуудын өн эртний уламжлалт технологийн дагуу шалгарлаар бий болсон мал сүргийн байгальд тэсвэртэй, төлөрхөг, ашиг шим өндөртэй чадваруудыг алдчихсан юм. Ер нь хувьчлалын үеэр бээрэг, хэнз доройн, давжаа мал сүрэг л малчдын гар дээр очсон. Тэгэхээр бидэнд уламжлалт бэлчээрийн мал аж ахуйгаа эрхлэхийн тулд уламжлалт технологио сэргээж, үр дүнг нь хүртэх шаардлага зайлшгүй байсан. Зах зээлийн онол ч гэсэн тийм. Хамгийн хямд зардлаар үр ашигтай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх нь зах зээлийн эдийн засгийн онол. Тухайн үед миний өмнө мал аж ахуйгаа нөгөө л социализмын аргаараа хашаа хороо, өвс тэжээл бэлтгээд, байшин барилга барих уу эсвэл уламжлалт технологи руу оруулаад хямд зардлаар мал сүргийнхээ тоо болон бүтээгдэхүүний гарцыг нэмэгдүүлэх үү гэдэг асуудал тулгарсан. Би уламжлалт тал руугаа илүү анхаарсан. Ээж, аав минь ч тийм байсан. Манайх анх 1956 онд Хэнтий аймгийн Баянмөнх сумын Мөнх-Оргил нэгдэлд 7000 тоо толгой мал сүргээ нийгэмчилж байлаа. Гэхдээ тухайн үед 7000 малыг хашиж тэжээгээд өндөр ашиг шим, өргөн үйлдвэрлэлд хүргэж байсан гэж бодохын аргагүй. Тиймээс нэгдүгээрт, аав ээж буурал дээдсийнхээ мал маллах арга ухааныг эзэмших хэрэгтэй байсан. Хоёрдугаарт, уламжлалт технологийг дэлгэрүүлэх шаардлагатай байсан. Тэр дундаа мал сүргийг өлчиржүүлэх, өлчир омог хэвшлийн мал сүрэг бий болгох хэрэгтэй болсон. Тэгээд тэр үйл ажиллагаа явагдсаар байгаад 2013 оны үед би өлчир омог хэвшлийн 4000 гаруй мал сүргийг бий болгосныг тогтоосон. Түүнийг зүгээр нэг үзэмжээр тогтоочихгүй шүү дээ. Генетикийн лаборатори өлчир омог хэвшлийн малын мах, сүү байна гэдгийг тогтоодог. Шинжлэх ухаан талаас нь судалж, тогтоосон. Өөрөөр хэлбэл, задгай өлчиржүүлэх замаар малласан малыг хашиж маллададаг малтай харьцуулахад өөхний царцанги, хайлмаг чанар илүү өндөр үр ашигтай байсан. Тэгж өлчир омог хэвшлийн мах бий болсныг лабораторийн шинжилгээгээр тогтоогоод түүнийг үндэслэн надад Хөдөө аж ахуйн профессор хэмээх алдар цолыг хайрласан. Энэ бол мэргэжлийн шинжлэх ухааных нь хувьд шүү дээ.

-Өлчир омог гэхээр ямар омог байна вэ. Ер нь өлчир омгийн малыг өсгөж, үржүүлэх нь ямар ач холбогдолтой юм бэ?

-Хамгийн энгийнээр тайлбарлахад даардаггүй мал юм даа. Өөрөөр хэлбэл, ялангуяа манай орон шиг эрс тэс, хүйтэн сэрүүний улирал зонхилдог улсад амьдрахад тун тохиромжтой. Хашаа, тэжээл шаардахгүйгээр амьдрах байгаль биологийн зохицолдолгоог бүрдүүлсэн мал сүргийг өлчир омог гэж байгаа юм. Өлчир омог хэвшлийн мал хариулж байгаа эзэндээ маш их үр өгөөжтэй. Нэгдүгээрт, байгалийн аюулт үзэгдэл зуд турханыг даах чадвартай. Нэг үгээр хэлбэл амьдрах чадвар сайн гэсэн үг. Хоёрдугаарт, өндөр ашиг шимтэй. Ноос, ноолуур гээд малаас гардаг ашиг шимийн бүтээгдэхүүн нь илүү байдаг. Гуравдугаарт, төлөрхөг чанар сайтай. Дөрөвдүгээрт, өвчин эмгэг тусах нь бага. Ер нь хүн дээр жишээ аваад бодоход тив, дэлхийн олон улсын тэмцээнд оролцож байгаа тамирчдын ихэнх нь борог энгийн амьдралд өсч, бие бялдар нь хөгжиж тодорхой шалгарлаар хүчтэй нь гарч ирдэг. Мал сүрэг үүнтэй яг адилхан. Ийм маягаар өлчир омог хэвшил бий болдог. Өлчир омгийн малын ашигтай тал гэвэл илүү их бүтээгдэхүүн гардаг, амьдрах чадвар илүү өндөр, өвчин эмгэг тусч үрэгдэх нь бага, бие бялдар нь өсгөлүүн.

-Та өлчир омгийн малыг 4000 толгой болтол өсгөж, эрдмийн цол зэрэг хүртэл хүртсэн байна. Энэ хүртэл хэдий хэр хугацаа зарцуулав?

-Энэ 20 гаруй жилийн хөдөлмөр л дөө. 1993 оноос эхэлсэн. Хангалттай хугацаа. Шинжлэх ухааны талаас нь бодоод үзсэн ч тэр. Нобелийн шагналыг 10 жилийн тодорхой үр дүнгээр л өгч байна шүү дээ.

-Өлчир омог маш их ашигтай юм байна. Гэтэл хүн бүхэн өлчир омгийн малыг өсгөдөггүй. Ер нь өлчир омгийн малд маллахад төвөгтэй гэдэг ч юм уу, сул талууд байна уу?

-Сул тал гээд байх юм нэг их байхгүй. Яах вэ, нэг сул тал нь нэлээд эмнэг догшин, эрэмгий. Тухайлбал, гарын маллагаанд орж ирэхдээ бархшээлтэй. Яагаад гэвэл задгай нөхцөлд байдаг учраас гар ажиллагаанд ороход хэцүү л дээ. Ер нь зэрлэг ан амьтдыг гэрийн тэжээмэл амьтан болгодог шүү дээ. Сул тал гэвэл тийм л байна. Өөр сул тал олж хараагүй.

-Танай аймагт өлчир омгийн мал маллаж байгаа хүмүүс бий юу. Магадгүй таниас энэ омгийн малыг өсгөх арга ухааныг уламжилж авсан хүмүүс байгаа байх?

-Их олон бий. Зүүн гурван аймагт байна. Тэр дундаа миний гарын шавь Сүхбаатар аймгийн Халзан сумын Мөнхтөр гээд том хот айлын аж ахуй эрхэлдэг хүн бий. Хэнтий аймаг 800 гаруй мянгат малчинтай. Түүний ихэнх нь өлчир омгийн мал маллаж байгаа хүмүүс байдаг. Яг таны шавь гэдэггүй ч гэлээ намайг хараад дуурайгаад явж байгаа хүмүүс Хэнтий аймагт олон. Ялангуяа тал хээрийн бүс нутаг буюу Дорнод, Сүхбаатар аймгийн нэлээд сумдад бий. Дорнод аймгийн Баяндунгийн Батмөнх гэж 10 мянган малтай. Мөн л уламжлалт аргаар малаа өсгөж, 10 мянгад хүргэсэн хүн хүртэл байна. Гэхдээ малчид нэг их гарын шавь гэж яриад байдаггүй. Энэ бол нэлээд хуучин ойлголт, сэтгэлгээ. Миний энэ аргыг сум болон ойр орчмын хүмүүс жилийн дөрвөн улиралд малаа хашихгүйгээр малладаг. Манай аймгийн баруун хойд талын сумын малчид малаа байнга хашдаг байсан бол одоо задгайлаад эхэлж байна. Үр дүнг нь олоод харчихаж байгаа юм. Угаасаа тэр арга ухаан бол ганцхан миний бүтээл биш. 800 жилийн тэртээгээс Монголын уламжлалт технологи, мал аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхэлсэн өвөг дээдсийн маань мал маллах ухаан байхгүй юу.

-Социализмын үед их, бага хэмжээгээр энэ арга ухаан алдагдаж, тийм үү?

-Их, бага биш бүхэлдээ алдагдсан. Технологийг бүхэлд нь алдагдуулсан. Социализм Монголд 40 жил амьдарсан. Гэтэл бэлчээрийн уламжлалт мал аж ахуйг монголчууд 800 жил эрхэлж ирсэн. Яаж ч бодсон олон мянган жилийн ажлын үр дүн илүү байна биз дээ. Тиймээс би түүнд суурилж, өлчир омгийг үржүүлэх ажил явуулсан.

-Сүүлийн үед малын бэлчээрийн даацын асуудал их хөндөгдөж байна. Хэт олон мал бэлчээрийн даацгүй болгоно гэсэн хэсэг хүмүүс байхад уламжилж ирсэн мал аж ахуйгаа л өсгөх хэрэгтэй гэх хүмүүс ч байдаг. Та энэ тал дээр ямар бодолтой байдаг вэ?

-Малын тоо толгой олон болсноос бэлчээр доройтож байна гэдэг зүйл ярьдаг хүмүүс бий. Энэ бол буруу хазгай дүгнэлт. Малыг үзэн ядах сэтгэлгээнээс гарч ирсэн үг, яриа яваад байна л даа. Монголын бэлчээр нутаг дээр 80-90 мянган мал бэлчээрлээд байх боломжтой. Манай улсад 126 сая бэлчээр нутаг байна. Олон мал бэлчээр доройтуулаад байгаа юм биш. Харин мал маллах арга ажиллагаанд уламжлалт технологи жаахан алдагдсан явдал бий. Үүнээс шалтгаалаад нүүдэл суудал бага хийдэг, жилийн дөрвөн улиралд нэг нутагтаа суурьшдаг асуудал гарч ирсэн. Энэ бол мал маллах арга ухааны технологи алдагдсаных юм. Нөгөөтэйгүүр бэлчээрийг доройтуулахад хамгийн ноцтойгоор нөлөөлж байгаа зүйл нь уул уурхай, дэд бүтцийн асуудлууд байна. Зам барилгын ажил, уул уурхайн олборлолтыг бэлчээрт ямар хор хөнөөл учруулж байгааг харахгүйгээр хийдэг. Уг нь байгальд хохирол учруулахгүйгээр хийх ёстой юм. Тэр бүү хэл хүний хөл хүрээгүй сайхан зүлгэн дээр давхиж байгаа машинууд бэлчээрт үй түмэн хохирол учруулж байна. Энэ бүхнийг бид цэгцэлж, олж харж, яриагүй хэрнээ малчдын эдийн засгийн гол хөшүүрэг болсон хэдэн мал нь өсөөд ирэхээр бэлчээрээр шалтаглаад байдаг. Ийм мал аж ахуй, мал сүргээ үзэн ядсан зүйл байж болохгүй. Үүнд гадаадынхны ч үг явж байж магадгүй. Яагаад гэвэл цөөхөн малтай болчихвол энэ их өргөн уудам газар нутаг эзгүй зэлүүд болно шүү дээ. Тэгвэл тэр зэлүүд нутаг дээр хэн амьдрах юм. Тэр өдөр, шөнөгүй Монголын баялагт санаархаж, савраа шургуулах гэж өнгөлздөг гадаадын компаниуд шуугиад л ороод ирнэ. Манай нөхдүүд ч найр тавиад өгчихнө. Тэгэхээр магадгүй бэлчээр эзэмшүүлэх хууль гаргана, цөөхөн малтай болбол сайхан болно гэдгийн ихэнх нь гаднынхны бодлого ч явж байж мэдэх талтай. Нөгөө талаасаа нүүдэлчдийн соёл иргэншлийг устгаж, монголчуудыг мөхөөх гэсэн үйл ажиллагаа юм. Оросын агуу их судлаач Лэв Гүнлэв “Монголчуудыг нүүдэлчин амьдралаас нь салгачихвал тэгээд л мөхчих улс. Тэдэнд дайн тулалдаан, буу зэвсэг хэрэггүй” гэж хэлж байсан. Мөн манай улсад суурьшлын соёл, иргэншил их болж байна л даа. Нам төрийн удирдлагууд ч хэлж байна. 2025 он гэхэд бүх хүн амын 70 гаруй хувийг орон сууцанд оруулна гээд л ярьцгааж байна. Ерөөсөө л Улаанбаатараа хүртэл “Аз жаргалтай хот” гэж нэрлэж байгаад жаргалын оронд очиж амьдаръя гэдэг сэтгэлгээг хүмүүст өгч байна. Тэгэхээр хөдөө малаа маллаж байгаа малчин зовлонгийн далайд живж буй амьтан болох гээд байгаа биз. Мэдээж жаргал гэдэг үгний эсрэг нь зовлон. Ийм улс төрийн алдаатай уриа лоозон гаргаж, ард иргэдээ төөрүүлэх нь буруу. Тиймээс мал аж ахуйгаа уламжлалт технологиор авч явахын тулд энд тохирсон бодлого байх хэрэгтэй. Яах вэ тодорхой газруудад байшин, барилга хэрэгтэй. Гэхдээ яг тэр бодлоготойгоо эн тэнцүү уламжлалт бэлчээрийн мал аж ахуй, нүүдэлчин амьдралыг хадгалж үлдэх ёстой. Монголчууд хүн төрөлхтний хамгийн сүүлийн нүүдэлчин улс. Хэрвээ энэ нүүдэлчин соёл иргэншил уствал дэлхийн хүн төрөлхтний нүүдэлчин соёл устана гэсэн үг. Дэлхий дээр нүүдэлчин соёл байсан, хамгийн сүүлийн улс нь

ЧУХАЛ ХҮН

МОНГОЛЧУУД СҮЙРНЭ

...Малчдад хот айлаар нь сургалт явуулж болно. Өрхийн сургалт, өрх гэрийн засаглал гэж том зүйл байсан. Тэр алдагдсан. Монгол төрийн гол үндэс нь өрхийн засаглал юм. Гэтэл өнөөдөр Монгол төрийн үндсэн нэгж нь баг гэж буруу тодорхойлчихсон. Энэ бол буруу заалт...

Монгол байсан л гэж ярих болно. Монголын нүүдэлчин амьдралыг өөрчлөх гэж байгаа бол дэлхийн өмнө уучилж баршгүй том нүгэл хийх гэж байна гэдгийг Монгол Улсыг удирдаж байгаа нөхдүүд ойлгох хэрэгтэй. Харин үүнийг бид хэлэх ёстой. Би энэ дарга нартай адилхан элдэв уриа, улс төрийн зорилгоор Шинэ Зеландын мал аж ахуй нь тийм байдаг гэж ярьж байгаа хүн биш шүү дээ. Би үе дамжсан удмын малчин. 5000 өлчир омгийн мал сүрэг бий болгосон хүн. Энэ асуудлаараа ч шинжлэх ухааны цол хэргэм авч, дүгнэлт гаргуулсан. Намайг дагасан мянга мянган малчид манай улсад байна. Надтай байнга харьцаж, утсаар болон өөрийн биеэр зөвлөгөө авч байгаа хүмүүс бий.

-Манай улсад фермерийн аж ахуй хөгжиж байгаа. Үүнтэй холбогдуулан малыг чиглэл чиглэлээр нь өсгөж байна. Тухайлбал, мах, сүүний гэх мэтчилэн малыг ангилан өсгөх болсон. Таны бодлоор фермерийн аж ахуйг хөгжүүлэх нь хэр зөв бэ?

-Монголын мал аж ахуйн 20 хувийг фермерийн аж ахуй эзэлдэг. Фермерийн аж ахуй өөрөө амьдрах орчин, цаг хугацаа заадаг. Тухайлбал, суурин, хагас суурин газар эсвэл газар тариалан илүү хөгжсөн, хүн ам шигүү суурьшсан, үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнээ борлуулах зах зээл нь ойрхон газруудад л хөгждөг. Түүнээс 200 гаруй мянган өрхийг фермерийн аж ахуйд эрхлүүлээд амьдралыг нь сайхан болгоно гэвэл түүн шиг үлгэр байхгүй. Фермерийн аж ахуйн өндөр ашиг шимтэй мал амьдрах дулаан байр, их хэмжээний тэжээл, зориулалтын тарилга тарьдаг. Ингэж байж ашиг шимээ өгдөг. Дэлхийн олон улсууд фермерийн эрчимжсэн аж ахуйгаасаа татгалзаж байна. Англи улсад гэхэд үхрийн галзуу өвчин гарсан. Түүнээс болж хэдэн мянган үхэр фермертэйгээ устгуулж байна шүү дээ. Гэтэл Монголд үхрийн өвчин Төв аймагт гарлаа гэхэд тэр аймгийн хот айлд болоод, голомтод нь өвчнийг нь устгадаг. Бусад аймгуудаар тарсан 300 мянган өрхөд хүртээлгүй асуудал. Тиймээс энэ хоёрын эерэг, сөрөг талыг ойлгоё гэвэл энэ жишээ л байна. Фермерийн аж ахуй гэдэг газар тариалан их хөгжсөн, хадлан бордоо, тэжээлийн нөхцөл сайжирсан орчинд л хөгжинө. Жишээлбэл, Сэлэнгэ аймгийн Төв район, Улаанбаатар, Эрдэнэтийг тойрсон газруудад хөгжих боломжтой. Монголын бүх малчдыг фермерийн аж ахуйд шилжүүлнэ гэвэл түүн шиг тэнэг зүйл байхгүй. Тийм хүн байвал эх орноосоо урвасан, үндэснийхээ эрх ашгийг хохироосон, үндэсний үзэл баримтлалын талаар огт ойлголтгүй хүн. Тийм л хүмүүсийн амнаас унадаг үг. Монгол хүний амнаас ийм үг унахгүй.

-Манай залуучууд мал маллахаа больж, хот газрыг бараадах болсон. Түүнээс болж хөдөө, орон нутаг хүнгүй болж байна. Энэ юунаас болоод байна вэ. Залуучууд яагаад хот газар руу шуураад байна вэ?

-Манай улсын тогтолцоо л буруу байхгүй юу. Жишээлбэл, боловсролын систем гэхэд хүүхдийг зургаан настайд нь сургуульд суулгаж байна. Зургаан настай эхийнхээ өврөөс гараагүй хүүхдийг л хуулиараа сургуульд сургачихаж байна. Тодорхой жишээ дурьдвал сургуульд орох насны хүүхэдтэй малчин өрх байлаа гэж бодъё. Хүүхэд нь сумын төв рүү сургуульд явахаар ээж нь дагаад явна. Аав нь малаа маллаад үлдэнэ. Ингээд хоёр нэг гэр бүлийн хоёр тусдаа амьдраад байж болохгүй шүү дээ. Түүнээс болж их удлаа гэхэд 2-3 жил болоод л "За болъё. Малаа зарья. Хот газар бараадъя" гэдэг шийдвэрийг гаргадаг. Бодлогын том алдаа, системийн буруугаас болоод л ард иргэдээ хот газар руу татаад байна. Түүнээс залуучууд мал маллах дургүйдээ хот руу яваад байгаа юм биш шүү дээ. Манай төр засгийн бодлогын нэг алдаа нь үргэлж төв, хот суурин газар руу иргэдээ татах юм ярьдаг. Жаргалын найман хотод хүрээд ир. Тэнд сайхан байшин барина, диваажингийн орон гэх нь холгүй хүмүүсээ сэнхрүүлээд байдаг. Ямар сайндаа л "Жаргалтай Улаанбаатар" гэх вэ дээ. Энэ бол ёстой оновчгүй нэр. Гэтэл малчид гэдэг чинь том баялгийн үйлдвэрлэл, баялаг бүтээгчид юм. Тэр баялаг бүтээгчдийг үйлдвэрлэлийнх гол бүтээгдэхүүн болсон мал, бэлчээр газраас нь холдуулахгүйгээр хөгжүүлэх бодлого баримтлах хэрэгтэй. Тухайлбал, малчдад хот айлаар нь сургалт явуулж болно. Өрхийн сургалт, өрх гэрийн засаглал гэж том зүйл байсан. Тэр алдагдсан. Монгол төрийн гол үндэс нь өрхийн засаглал юм. Гэтэл өнөөдөр Монгол төрийн үндсэн нэгж нь баг гэж буруу тодорхойлчихсон. Энэ бол буруу заалт. Харин Монголын төрийн үндсэн нэгж нь баг биш өрх. Өрх дотор бүх ажил явагдана. Тийм учраас өрхийн тэргүүнийг хүндэлдэг, дээдэлдэг, өрхийн тэргүүн ч үр хүүхэддээ сургамжилж, амьдралаа авч явдаг. Өрхийн тэргүүн байгаа болохоор өрх дотор үйлдвэрлэл явагддаг. Нэхийгээ элдээд дээл хувцсаа хийчихнэ. Малынхаа бүх төрлийн бүтээгдэхүүнээр хоол, хүнсээ базаачихна. Ингээд ирэхээр хэнээс ч хамааралгүй амьдардаг. Энэ амьдрах ухааныг алдсанаас болж монголчууд яаж хохирч байна. Хамгийн ойрын жишээ хэлэхэд, Далай лам манай улсад айлчилсны төлөө Хятад улс хилээ хаана, хэлэлцээрээ таслана гэж сүрдүүллээ. Монголчууд буддын шашинг шүтэх эрхээ Хятадаар заалгаж, шийдүүлэх гэж байна. Хэдийгээр Үндсэн хуульд шашин шүтэх эрхтэй гэж заасан боловч Далай ламыг эх орондоо урих ч эрхгүй л байгаа хэрэг. Нэг үгээр, бидний эрхийг хааж, боогдуулж байна. Ард түмний эрхэнд бүдүүлгээр халдсан. Үүнийг олон улсын шүүх, хүний эрхийн хороонд ч өгмөөр асуудал болсон. Дэлхийн хаана ч хөрш орныхоо иргэдийн шашин шүтэх эрхэнд халдсан явдал байхгүй. Яагаад бид Хятадаас зөвшөөрөл авч байж бурхан шашиндаа мөргөх ёстой гэж. Тийм зүйл байж болохгүй.

-Хан Хэнтийн мянгат малчны холбооныхоо талаар сонирхуулаач. Одоогоор хэдэн гишүүнтэй байна вэ. Ямар үйл ажиллагаа зохион байгуулав?

-Би 1998 онд Хан Хэнтийн мянгат малчны холбооны тэргүүн болсон. Тэр үед Хэнтий аймаг 37 мянгат байсан. Одоо 890 гаруй мянгат малчинтай болсон. Мянгат малчны тоог 10 дахин өсгөсөн.

-Ер нь танай аймгийн мянгат малчдад ямар бэрхшээл тулгарч байна вэ?

-Олон зүйл бий. Төр засгийн алдаатай бодлогоос эхлээд л боловсрол, Бэлчээр эзэмшүүлэх тухай хуулийн төсөл оруулж, хоршоог дэлгэрүүлэх гэх мэтчилэн олон асуудал гарч ирдэг. Тэр болгонд л төрийн бус байгууллага тэмцдэг. Тэмцэх ч ёстой. Учир нь төрийн бус байгууллага гишүүдийнхээ эрх ашгийн төлөө л ажиллана. Түүнээс биш Засгийн газар, орон нутгийн засаг захиргаатай хамтарч малчдаа дарамталж явдаг байгууллага биш. Малчдын эрх ашгийн төлөө зогсдог, тэмцдэг. Ер нь манай Хан Хэнтийн мянгат малчны холбоо бол хамгийн идэвхтэй ажилладаг төрийн бус байгууллага. Жишээлбэл, Бэлчээр эзэмшүүлэх тухай хуулийн төслийг дөрвөн удаа УИХ-аар батлуулах гэж үзсэн. Тэр болгонд манай холбооны эсэргүүцэлтэй тулгараад хойшлогддог. Манай холбооны үйл ажиллагаа хүчтэй. Хэнтий аймгийн Хэрлэнгийн Хөдөө арал гэх түүхэн нутагт Хятадын компани нүүрсний уурхай гаргах гэж байсан. Бид холбооныхоо шугамаар асар том хөдөлгөөн өрнүүлж, цөөхөн хоногийн дотор Хятадын компанийг хөөж гаргасан. Төрийн бус байгууллага бол ингэж л ажиллах ёстой. Нэг компанид тал зассан, дарга нарт зулгуйдсан ажил хийвэл төрийн бус байгууллага гэх нэр зүүх хэрэг ч байхгүй. Энэ мэтчилэн олон ажил бий. Бид малчдыг ажил хөдөлмөрийг мэргэжлийн хөдөлмөр болгож, үнэмлэх дипломатай болголоо. Малчин өрхийг хуулийн этгээд болгон данс, тамгатай болгосон.

Аймгаас мэдээлж байна

ДОРНОГОВЬ АЙМАГ

БНХАУ-аас Замын-Үүдэд суугаа Ерөнхий консулын газартай хамтран ажиллана

2016-2020 оны аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан хөрш болон өндөр хөгжилтэй орнууд, тэдгээрийн муж, хотуудтай шууд харилцаа тогтоож, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэн, олон тулгуурт гадаад харилцааны бодлогыг хэрэгжүүлэх зорилгоор БНХАУ-аас Замын-Үүдэд суугаа Ерөнхий консулын газар хамтран ажиллаж байна. БНХАУ-аас Замын үүд суманд суугаа Ерөнхий консул Цай Вень Руй тэргүүтэй төлөөлөгчид энэ сарын 2, 3-ны өдрүүдэд Дорноговь аймагт ажиллах бөгөөд аймгийн удирдлагууд болон эрүүл мэнд, боловсролын салбарын төлөөллүүд өнөөдөр хүлээн авч уулзлаа. Уулзалтын үеэр хоёр тал хамтран ажиллах гэрээнд гарын үсэг зурж, цаашид хамтын ажиллагааны хүрээнд хийгдэх ажлууд болоод хоёр улсыг ижил төвшинд хөгжүүлэх тухай харилцан санал солилцлоо. Мөн БНХАУ-аас Замын-Үүдэд суугаа Ерөнхий консулын газраас Дорноговь аймгийн Засаг даргын Тамгын газарт зөөврийн компьютер, хувилагч, принтер зэрэг албан хэрэгцээний тоног төхөөрөмжийг бэлэглэлээ.

СЭЛЭНГЭ АЙМАГ

Багш нарын урлагийн их наадам боллоо

"Багш нарын урлагийн анхдугаар их наадам-2016" арга хэмжээг Сэлэнгэ аймгийн "Залуу багш нарын холбоо"-ноос санаачлан Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын ивээл дор анх удаа зохион байгуулжээ. Залуу багш нарын санаачлан хэрэгжүүлж буй уг арга хэмжээг аймгийн Засаг дарга дэмжиж, ивээл дороо зохион явуулсан нь онцлогтой ажээ. Тус наадмын нэгдүгээр шатны шалгаруулалтыг аймгийн хэмжээний таван бүсийн хүрээнд явуулсан бөгөөд сүүлийн шалгаруулалтыг аймгийнхаа төвд зохион байгуулсан байна. Энэ удаагийн багш нарын урлагийн анхдугаар их наадам нь чөлөөт үзүүлбэр, гоцлол дуу, гоцлол бүжиг, хамтлаг дуу, хамтлаг бүжиг, үндэсний хөгжим гэсэн төрлүүдээр явагдаж, авьяастнуудаа тодруулсан аж. Анхдугаар их наадмын тэргүүн байрт "Бэлчир"-ийн бүс, дэд байрт "Хараа" бүс, гуравдугаар байрт "Орхон" бүсийн багш нар шалгарч, их наадмын анхны шагналын эзэд болжээ.

БУЛГАН АЙМАГ

Ойжуулагчийн ангийн дадлагын талбайд ажиллав

Хөдөө аж ахуйн мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв Германы олон улсын хамтын ажиллагааны нийгэмлэгтэй 2014 оноос хамтран ажиллаж байна. Төслийн зүгээс Хөдөө аж ахуйн МСҮТ-ийн "Ойжуулагч" мэргэжлийн ангийн дадлага хийх техник, төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, хичээл үйлдвэрлэлийн зардал зэрэг 242 сая төгрөгийн бодит хөрөнгө оруулалтыг хийжээ. Энэ хугацаанд багш нарыг мэргэжил дээшлүүлэх, чадваржуулах, гадаад дотоодод туршлага судлуулах олон сургалт, семинар, аялалд хөрөнгө оруулалт хийсэн байна. ГОУХАН-ийн "Уур амьсгалын өөрчлөлтөд ойн гол экосистемүүдийн дасан зохицох нь-2" төслийн хүрээнд хэрэгжиж буй "Ойжуулагч" мэргэжлийн дадлагын ой болох Бугат сумын "Ерхөг" ХХК-ийн эзэмшил ойн санд Аймгийн Засаг даргын орлогч Ц.Бат-Өлзий, Булган сумын сум дундын ойн ангийн дарга Б.Алтансүх, Хангайн бүсийн арга зүйн төвийн менежер Ё.Бадамхатанд нар багш сурагчдын дадлагын ажилтай танилцжээ. Түүнчлэн уг төсөл хөтөлбөрийн Захирал Клаус Шмидт-Корситто, мэргэжилтэн Д.Чулуунцэцэг, GIZ дадлагажигч Фредерик Шмидт нартай багш, суралцагчдын дадлагын ажилтай танилцаж хамтын ажиллагааны санамж бичгийн хэрэгжилтийн мониторингийг хийсэн байна. Энэхүү хөтөлбөрийн дүнд ойн зохистой, тогтвортой, зөв менежментийг хэрэгжүүлэх ойн мэргэжлийн байгууллагыг чадавхижуулах болон түүнд ажиллах мэргэжилтэй боловсон хүчнийг бэлтгэх гол зорилготой юм.

ОРХОН АЙМАГ

Энэ онд 1500 айлд сайжруулсан зуух олгоно

Хотын агаарын бохирдлыг бууруулах, гэр хорооллын айлуудыг түлш бага зарцуулах боломжоор хангаж улмаар өрхийн эдийн засагт бодит хэмнэлт бий болгох зорилгоор сайжруулсан зуух олгох ажлыг эхлүүлээд байна. Зуух нэг бүрийн өртгийн 70 хувийг төрөөс санхүүжүүлж иргэдэд хөнгөлөлттэй үнээр олгох юм. Уг ажилтай аймгийн Засаг даргын орлогч А.Түвшинжаргал танилцлаа. Энэ онд манай аймгийн 1500 өрхөд сайжруулсан зуух олгоход нийтдээ 500 сая төгрөг зарцуулж байна. Үүний 200 сая төгрөгийг Байгаль хамгаалах зардлаас, 300 сая төгрөгийг БОНХАЖЯ-аас төсөвлөсөн гэж Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газрын мэргэжилтэн ярьлаа. Сайжруулсан зуухыг гэр хорооллын багуудыг бүсчлэн олгож байсан. Энэ удаа Рашаант, Уртын гол багийг сонгосон боловч борлуулалт хангалтгүй байжээ. Тиймээс нэмж Шанд, Даваат, Яргуйт, Их залуу багт олгохоор болсон байна. Уг ажил нь хавар эхэлсэн бөгөөд эхний олголтоор 600 орчим айлыг хөнгөлөлттэй үнээр сайжруулсан зуухтай болгосон. Одоо 800 гаруй айлыг нэмж хамруулахаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар ажиллаж байна. Аймгийн Засаг даргын орлогч А.Түвшинжаргал тус газрын мэргэжилтнүүдэд сайжруулсан зуухыг нэг айлд давхардуулж олгохгүй байх чиглэл өглөө.

МЭДЭЭЛЭЛ

ЭРХЭМ ЗАХИАЛАГЧ ТА “МОНГОЛ ШУУДАН” КОМПАНИД ХЭВЛЭЛЭЭ ЗАХИАЛНА УУ!

2017 ОНЫ I УЛИРЛЫН ХЭВЛЭЛ ЗАХИАЛГА СУМДАД 12-Р САРЫН 25-ИЙГ ХҮРТЭЛ, УЛААНБААТАР ХОТ БОЛОН АЙМГИЙН ТӨВҮҮДЭД 12-Р САРЫН 29-ИЙГ ХҮРТЭЛ ЯВАГДАНА

Хэвлэл захиалгын мөнгийг Улаанбаатар хотод “Монгол шуудан” Төрийн банкны 100000139702 тоот дансанд, бусад аймаг, хот, сум, суурин газруудад тус тусын банкны салбар дахь тухайн аймгийн шуудангийн газрын хэвлэлийн харилцах дансанд тушааж холбогдох тооцоог хийнэ.

“МОНГОЛ ШУУДАН” ХК
УТАС/ФАКС: 70078916, 70078977,
ШУУДАН ЛАВЛАХ: 1800-1613

ДАРААХЬ ХЭВЛЭЛҮҮД РЕДАКЦИАС ГАРААГҮЙ ТУЛ БУЦААН ТООЦОО ХИЙНЭ ҮҮ!

Д/д	ИНДЕКС	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	УЛИРАЛ
1	200114	ДЭЭД ШҮҮХИЙН МЭДЭЭЛЭЛ	1,2,3-Р УЛИРАЛ
2	202091	БИ ӨӨРӨӨ /4-6 НАС/	3-Р УЛИРАЛ
3	200209	БИ ӨӨРӨӨ /2-3 НАС/	3-Р УЛИРАЛ
4	201061	БАГА АНГИЙН БАГШ	3-Р УЛИРАЛ
5	203004	БАГШЛАХ УРЛАГ	3-Р УЛИРАЛ
6	203014	ХӨРӨНГИЙН ҮНЭЛГЭЭ	3-Р УЛИРАЛ
7	228281	ГРАНД	3-Р УЛИРАЛ
8	236047	MONGOLIAN ECONOMY /сүүлийн 3 дугаар/	3-Р УЛИРАЛ
9	295663	MARKETING TODAY	3-Р УЛИРАЛ

ӨДӨР ТУТМЫН СОНИН

Индекс	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	Хагас жил		Улирал		Нэмэлт	
		Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ
100757	МОНГОЛЫН МЭДЭЭ	128	44800	64	22400	44	19800
100943	АРДЧИЛАЛ	130	36000	64	18000	44	16000
102108	ЗАСГИЙН ГАЗРЫН МЭДЭЭ+Financial Times	128	60000	64	30000	44	21000
100774	ЗУУНЫ МЭДЭЭ	130	35000	65	17500	43	12000
100004	МОНГОЛЫН ҮНЭН	128	30000	64	15000	42	10000
101545	ӨГЛӨӨНИЙ СОНИН	124	40000	64	20000	45	17000
100816	ӨДРИЙН СОНИН	128	39200	64-66	19600	44	13600
100518	ӨНӨӨДӨР + /Ням гариг амралтын дугаар/	150	41800	75	20900	52	14500
105182	ӨНӨӨДӨР + UB POST	150+72	180700	75+36	88800	52+26	56200
114876	УЛС ТӨРИЙН ТОЙМ	122	36000	61	18000	45	15000
101361	ҮНДЭСНИЙ МЭДЭЭ	126	32000	61	16000	45	11000
101606	ҮНДЭСНИЙ ШУУДАН /зууны шуудан/	128	40000	64	20000	44	14000

ГУРАВ ХОНОГ ТУТМЫН СОНИН

Индекс	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	Хагас жил		Улирал		Нэмэлт	
		Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ
100673	ШУУРХАЙ ЗАР /өдрийн шуудангаар хүргэгдэнэ/	48	72000	23	34500	17	25500
100501	ЗАР МЭДЭЭ СУРТАЛЧИЛГАА /өдрийн шуудангаар хүргэгдэнэ/	49	73500	24	36000	17	25500
100537	UB POST /Өнгөт, 12 нүүр, англи хэлээр/	72	140900	36	68900	26	43700

1. ДОЛОО ХОНОГ ТУТМЫН СОНИН

Индекс	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	Хагас жил		Улирал		Нэмэлт	
		Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ
100335	БИЗНЕС ТАЙМС	24	24000	12	12000	8	8000
100029	ГАН ЗАМ	26	13800	13	6900	9	4800
101268	МОНГОЛ ЦУШИН	24	24000	13	12000	9	9000
100070	MONGOL MESSENGER / МОНГОЛ ЭЛЧ/	26	24000	13	12000	9	9000
100702	МОНГОЛЫН МЭДЭЭ / Хятад хэлээр/	26	24000	13	12000	9	9000
100184	НОВОСТИ МОНГОЛИИ	26	24000	13	12000	9	9000
101119	OPEN DOOR /НЭЭЛТТЭЙ ХААЛГА/	24	26000	12	13000	8	9000
100018	СОЁМБО	26	10000	13	5000	9	3000
100459	СЭРҮҮЛЭГ	24	12000	12	6000	8	5000
101688	УЛААНБААТАРЫН СОНИН	24	22000	12	11000	8	7200
100011	ХӨДӨЛМӨР	24	13200	12	6600	8	4400
100178	ХҮМҮҮН БИЧИГ	24	6000	12	3000	8	2000

2. АРАВ ХОНОГ ТУТМЫН СОНИН

Индекс	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	Хагас жил		Улирал		Нэмэлт	
		Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ
100752	БОЛСОН ЯВДАЛ	18	27000	9	13500	6	9000
100161	БӨХ	18	14400	9	7200	6	4800
101175	МОНГОЛЧУУДЫН АМЬДРАЛ	18	12000	9	6000	6	5000
100013	МОНГОЛЫН ХӨДӨӨ	12	12000	6	6000	4	4000
100645	НОЦТОЙ МЭДЭЭ	18	27000	9	13500	6	9000
101478	ОДОО ЦАГ	12	13200	6	6600	3	3300
100912	САНХҮҮГИЙН МЭДЭЭ	18	10800	9	5400	6	3600
103086	УЛААН ОДХОН-ахмад дайчдын хэвлэл	18	12000	9	6000	6	4000
100012	УТГА ЗОХИОЛ, УРЛАГ	18	10000	9	5000	6	4000
100474	ҮГИЙН СҮЛЖЭЭ	20	12000	10	6000	6	3600
159918	ХОРИОТОЙ БҮС	14	15400	7	7700	4	4400
100229	ХӨХ ТОЛБО	18	9000	9	4500	6	3000
101665	ЭХ ОРНЫ МАНАА	18	10000	9	5000	6	3500

АРВАН ДӨРӨВ ХОНОГ ТУТМЫН СОНИН

Индекс	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	Хагас жил		Улирал		Нэмэлт	
		Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ
100164	АМЬДРАХ УХААН	12	9600	6	4800	4	3200
100624	АНАГААХ АРГА БИЛИГ	12	19200	6	9600	4	6400
100625	АНАГААХ АРГА БИЛИГ /2015 ОНЫ ХУУЧИН ДУГААРУУД БАГЦ/			1	28800	1	28800
101560	ДАЛД АМЬДРАЛ	12	16000	6	8000	4	5400
100001	МЭРГЭШСЭН НЯГТЛАН БОДОГЧ	12	10800	6	5400	4	3600
109110	ОНЦГОЙ МЭДЭЭ	12	9000	6	4500	4	3000
100064	САНХҮҮ БАНКНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	12	12000	6	6000	4	4000
163451	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЖОР	10	15000	5	7500	3	4500
106105	ДАЛД ЕРТӨНЦ СОНИН / ЗУРХАЙТАЙ ТУСГАЙ ДУГААР/	ЖИЛД 1 ДУГААР 1500					

3. САР ТУТМЫН СОНИН

Индекс	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	Хагас жил		Улирал		Нэмэлт	
		Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ
101081	БАГШ	6	12000	3	6000	2	4000
101057	ГЭР ГЭРТЭЭ ТОГООЧ	6	10800	3	5400	2	3600
115457	ГЕОЛОГИ УУЛ УУРХАЙН МЭДЭЭ	6	6000	3	3000	2	2000
100520	ДАЛ /Зөгнөлт сонин, Өнгөрсөн, одоо, ирээдүйн зөн совин, танин мэдэхүйн/	6	6000	3	3000	2	2000
107990	Ерөнхий эрдмийн хичээлүүд англи-монгол хэл дээр №1 А.Дүрэм Б. Унших дасгал */Англи хэл сурах үндэсний шилдэг технологи/*	2	10000	1	5000	1	5000
100021	МОНГОЛЖИНГОО	6	2700	3	1350	2	900
107660	Математик 1-3 анги	-	-	3	6000	2	4000
107661	Математик 4-5 анги	-	-	3	6000	2	4000
107662	Математик 6-9 анги	-	-	3	6000	2	4000
107663	Математик 10-12 анги	-	-	3	6000	2	4000
100873	НЭЭЛТТЭЙ СУРГУУЛЬ	6	3600	3	1800	2	1200
101001	ОЮУНД ТУССАН ГЭГЭЭ	6	6000	3	3000	2	2000
101227	УЛАМЖЛАЛТ АНАГААХ УХААН СОНИН	6	6000	3	3000	2	2000
100620	ХАНЬ	8	10400	4	5200	3	3900
101409	ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН МАРГААШ	6	3000	3	1500	2	1000
101539	СУРАГЧИЙН ЕРТӨНЦ	3	4500	3	4500	2	3000
101016	СЭТГЭЛ ЗҮЙЧ	4	10800	2	5400	2	5400
101438	СУРАГЧ	5	15000	3	9000	2	6000
100651	ЦОХ /хүүхдийн танин мэдэхүйн сонин бүх нүүр өнгөтөөр/	6	10000	3	5000	2	3400
100813	ЭМЧ	6	6000	3	3000	2	2000
101655	Шамбалын гэрэл /2009 оны 12 дугаар/	1	15000	1	15000	1	15000
1102702	“Математикийн цаг” I I анги */Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 2-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.*	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900	Захиалагч нарт “Математикийн цаг I-V анги” сонин ерөнхий очих ба зөвхөн хавсралт дугаараар ялгагдана. Хавсралт дугаарыг эхний дугаарын сонинтой хамт хүргүүлнэ.	
1102703	“Математикийн цаг” I I I анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 3-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900		
1102704	“Математикийн цаг” I V анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 4-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900		
1102705	“Математикийн цаг” V анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 5-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900		
1102706	“Математикийн цаг” V I анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 6-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900	Захиалагч нарт “Математикийн цаг V I-IX анги” сонин ерөнхий очих ба зөвхөн хавсралт дугаараар ялгагдана. Хавсралт дугаарыг эхний дугаарын сонинтой хамт хүргүүлнэ.	
1102707	“Математикийн цаг” V I I анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 7-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900		
1102708	“Математикийн цаг” V I I I анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 8-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900		
1102709	“Математикийн цаг” IX анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 9-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900		
1102710	“Математикийн цаг” X анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 10-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900	Захиалагч нарт “Математикийн цаг X-XII анги” сонин ерөнхий очих ба зөвхөн хавсралт дугаараар ялгагдана. Хавсралт дугаарыг эхний дугаарын сонинтой хамт хүргүүлнэ.	
1102711	“Математикийн цаг” X I анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 11-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900		
1102712	“Математикийн цаг” XII анги /Захиалагчид “Өөрийн үнэлгээ 12-р анги” I ба II дэвтэр бэлэглэнэ/.	Үндсэн 3 хавсралт 1			5900		
1102714	Математикийн ажлын дэвтэр 2-р анги			1	3600	2016-2017 оны хичээлийн жилд зориулан шинэчлэн хэвлэсэн. Тухайн ангийн математикийн хичээлээр судалж буй бүлэг сэдэв бүрээр суралцагч бие дааж болон эцэг эхийн хамтаар мэдлэг чадвараа бататгах зорилгоор асуултанд хариулах, нөхөх, гүйцээх, хэлбэрээр ажиллах дэвтэр юм.	
1102715	Математикийн ажлын дэвтэр 3-р анги			1	3600		
1102716	Математикийн ажлын дэвтэр 4-р анги			1	3600		
1102717	Математикийн ажлын дэвтэр 5-р анги			1	3600		
1102718	Математикийн ажлын дэвтэр 6-р анги			1	3600		
1102719	Математикийн ажлын дэвтэр 7-р анги			1	3600		
1102720	Математикийн ажлын дэвтэр 8-р анги			1	3600		
1102721	Математикийн ажлын дэвтэр 9-р анги			1	3600		
1102722	Математикийн ажлын дэвтэр 10-р анги			1	3600		
1102723	Математикийн ажлын дэвтэр 11-р анги			1	3600		
1102724	Математикийн ажлын дэвтэр 12-р анги			1	3600		

4. ОРОН НУТГИЙН ХЭВЛЭЛ

Индекс	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	Хагас жил		Улирал		Нэмэлт	
		Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ
101003	АЛТАН НУТГИЙН МЭДЭЭ /Өмнөговь/	6	9000	3	4500	2	3000
101238	ЦЭЦЭРЛЭГ МАНДАЛ /Архангай/	18	9000	6	3000	4	2000
101239	АРХАНГАЙН АМЬДРАЛ /Архангай/	24	12000	12	6000	8	4000
125312	АРХАНГАЙН ТОЛЬ	24	11000	12	5500	8	4000
124774	БАГАНУУРЫН АМЬДРАЛ /Багануур/	18	12000	9	6000	6	4000
101174	БАЯНХОНГОР ТАЙМС /Баянхонгор/	18	12000	9	6000	6	4000
101212	ӨЛКЕ ӨМИРИ / Баян-Өлгий/	18	12000	9	6000	6	4000
100999	БУЛГАНЫ МЭДЭЭ / Булган/	24	12000	12	6000	8	4000
101111	ГОВИЙН ӨНГӨ ТӨРХ	24	10000	12	5000	8	4000
163338	ДОРНОГОВИЙН ШУУДАН	12	6000	6	3000	4	2000
101157	ДОРНОД /Дорнод/	24	12000	12	6000	8	4000
154053	ДӨЛ /Дорнод/	12	6000	6	3000	4	2000
101180	ДАЛАЙ ЭЭЖ	18	14400	9	7200	6	4800
154461	ДУНДГОВИЙН АМЬДРАЛ /Дундговь/	24	12000	12	6000	8	4000
100610	ЗАВХАН /Завхан/	24	12000	12	6000	8	4000
105446	АЛТАЙН МЭДЭЭ / Говь-Алтай/	24	12000	12	6000	8	4000
100802	МОНГОЛ ГОВЬ / Өмнөговь/	24	12000	12	6000	8	4000
131363	МОНГОЛ ЗАМАН	12	9000	6	4500	4	3000
101672	НАЛАЙХЫН АМЬДРАЛ /Налайх дүүрэг/	24	12000	12	6000	8	4000
201005	НУТГИЙН СОЁМБО СЭТГҮҮЛ	6	24000	3	12000	2	8000
190709	НАР ТУССАН ЦАГ	48	20000	24	10000	16	8000
100778	ӨВӨРХАНГАЙН МЭДЭЭ /Өвөрхангай/	24	12000	12	6000	8	4000
101004	ӨВӨРХАНГАЙН ӨНГӨ /Өвөрхангай/	24	12000	12	6000	8	4000
101666	ӨНӨӨГИЙН БАЯНХОНГОР	18	9000	9	4500	6	3000
105813	ӨНӨӨГИЙН ДОРНОГОВЬ / Дорноговь/	18	12000	9	6000	6	4000
104085	ӨНӨӨГИЙН ЭРДЭНЭТ	24	8000	12	4000	8	2700
106003	ӨНӨӨДРИЙН ЯЛАЛТ	12	8400	6	4200	4	2800
101139	СЭЛЭНГИЙН МЭДЭЭ /Сэлэнгэ/	24	12000	12	6000	8	4000
201009	СОНИРХОЛТОЙ ДЭЛХИЙ /сэтгүүл/	6	24000	3	12000	2	4000
101642	ТАНЫ ЭЛЧ / Өвөрхангай/	24	12000	12	6000	8	4000
101624	УВСЫН ӨНГӨ /Увс/	24	12000	12	6000	8	4000
101095	ХОВДЫН МЭДЭЭ / Ховд/	24	12000	12	6000	8	4000
101607	ХОВДЫН ТОЛЬ+Бизнес толь+Ирээдүйн толь	24	12000	12	6000	8	4000
193342	Хотын шуудан / Эрдэнэт/	18	14000	9	7000	6	4600
101097	ХЭНТИЙН МЭДЭЭ / Хэнтий/	24	12000	12	6000	8	4000
101285	ШИНЭ ЗУУНЫ ХЭНТИЙ	12	7200	6	3600	4	2400
107391	ШИНЭ МЭДЭЭ / Дархан/	18	12000	9	6000	6	4000
100739	ШИНЭ МЭДЭЭ / Орхон/	24	12000	12	6000	8	4000
100976	СҮХБААТАР ТАЙМС	24	12000	9	4500	4	2000
101717	СҮХБААТАРЫН ӨНГӨ /Сүхбаатар/	24	12000	9	6000	6	4000
101473	ТӨВ ТАЙМС	18	12000	9	6000	6	4000
104362	ЭРДЭНЭТ ХӨГЖИЛ / Сэтгүүл/	2	6000	1	3000	1	3000
101056	ЭРДЭНЭТ ТАЙМС	18	7700	9	3850	6	2800
100746	ЭРХ ЧӨЛӨӨ / Хөвсгөл/	24	12000	12	6000	8	4000
204584	ЭРДЭНЭСИЙН ГЯЛБАА /ЭРДЭНЭТ/	6	8000	3	8000	2	6000
201045	ӨВӨРХАНГАЙН ӨНГӨ /Сэтгүүл/	6	20000	3	10000	2	7000

1. АНАГААХ УХААН, ЭРҮҮЛ МЭНД

Индекс	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	Хагас жил		Улирал		Нэмэлт	
		Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ
200443	INNOVATION-Шинэ санаа, Шинэ нээлт	2	19800	1	9900	1	9900
200027	МОНГОЛЫН АНАГААХ УХААН	2	10000	1	5000	1	5000
203171	МОНГОЛЫН МАЛ ЭМНЭЛЭГ	4	18000	2	9000	2	9000
200318	ХАЛДВАРТ ӨВЧИН СУДЛАЛЫН МОНГОЛЫН СЭТГҮҮЛ	4	20000	2	10000	1	5000
200175	ОНОШ	2	10000	1	5000	1	5000
210083	ЭРҮҮЛ АМЬДРАХ ЖОР	6	18000	3	9000	2	6000
201281	ЭРЧҮҮД БА ЭРҮҮЛ МЭНД	4	14000	2	7000	2	7000

2. БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН, ТАНИН МЭДЭХҮЙ

Индекс	ХЭВЛЭЛИЙН НЭР	Хагас жил		Улирал		Нэмэлт	
		Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ	Дугаар	Үнэ
200747	АНГЛИ ХЭЛ	2	12000	1	6000	1	6000
201061	БАГА АНГИЙН БАГШ	5	15000	3	9000	2	6000
200451	БАЙГАЛЬ ОРЧИН – АМЬДРАЛ	2	9000	1	4500	1	4500
200469	БИЕИЙН ТАМИР СПОРТЫН ОНОЛ						
АРГА ЗҮЙ	3	9000	1	3000	1	3000	
200241	БОЛОВСРОЛ СУДЛАЛ	6	36000	3	18000	2	12000
203004	БАГШЛАХ УРЛАГ	4	40000	2	20000	2	20000
203005	БАГШЛАХ УРЛАГ БАГЦ №2, 3			2	15000	2	15000
200226	ГАДААД ХЭЛ ЗААХ АРГА ЗҮЙН АСУУДАЛ	2	30000	1	15000	1	15000
203018	ГАНЗАГАЛАА	6	30000	3	15000	2	10000
202087	ДЭД /ШИНЭ ТОХЬ/	2	14000	1	7000	1	7000
207014	ЛАВАЙ	2	20000	1	10000	1	10000
200456	ЗӨГИЙ ЦЭЦЭГ-ЖИМС	2	10000	1	5000	1	5000
210432	ЗИНДАА	6	200000	3	100000	3	100000
202103	МОНГОЛ ОРНЫ ОЙ	2	20000	1	10000	1	10000
201139	МОНГОЛЫН БОЛОВСРОЛ ИННОВАЦИ	4	40000	2	20000	2	20000
207013	МОНГОЛ СУДЛАЛЫН ЧУУЛГАН	2	20000	1	10000	1	10000
230995	НОГООН ЭРЭЛ	3	15000	1	5000	1	5000
200534	НЭЭЛТТЭЙ ХИЧЭЭЛ-УРЛАХУЙН УХААН	2	18000	1	9000	1	9000
202146	УЛАМЖЛАЛ / МОНГОЛ БИЧГЭЭР ГАРНА/	2	12000	1	6000	1	6000
200203	СЭТГЭЛ ЗҮЙН БОЛОВСРОЛ	2	5000	1	2500	1	2500
206150	ТАРЛАН ТАГЗЫМ / Казах хэл дээр/	2	10000	1	5000	1	5000
201011	ТӨМӨРЛӨГ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ	2	60000	1	30000	1	30000

ДЭЛХИЙ

ИНДОНЕЗИД ГАЗАР ХӨДӨЛЛӨӨ

Б.ДАВААХҮҮ

АНУ-ын Геологийн судалгааны хүрээлэнгээс Индонезийн Суматра арлын хойд булангийн Ачех мужид өчигдөр өглөө 05:03 цагийн үед 6.5 магнитудын хүчтэй газар хөдөлсөн талаар мэдээллээ. Энэ удаагийн газар хөдлөлтөөр хамгийн их хохирол амссан нь Пидие Иаяа бүс нутаг бөгөөд хамгийн сүүлд авсан мэдээллээр амь үрэгдэгсдийн тоо 54 болжээ. Хохирогчдын тоо цаашид ч нэмэгдэж болзошгүйг албаны эх сурвалжууд онцолж байна. Үүнээс гадна гэмтэж бэртэгсдийн тоо аль хэдийнэ хэдэн 100-д хүрч, орон нутгийн эмнэлэг ачааллаа дийлэхгүй болсны улмаас зарим хохирогчдыг ойролцоох хот, тосгодын эмнэлэгт хүргэн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж эхэлжээ. Газар хөдлөлтийн улмаас сүм, дуган, орон сууц, дэлгүүр хоршооны барилгууд эвдэрч сүйдсэн аж. Гамшгийн хохирол нь одоогоор тодорхойгүй байгаа ч, гэрэл зураг, дүрс бичлэгт ихээхэн хохирол учирсан дүр зураг ажиглагдаж байна. Газар хөдлөх үед гэр бүлийн хүмүүстэйгээ унтаж байсан гэж ярих 37 настай Хасби Жаяа “Бид шууд л гэрээсээ гарсан. Гэсэн ч юу юугүй л байшин нурчихсан. Дээврээс шал хүртлээ юу ч үгүй болсон. Дараа нь эргэн тойрныг ажиглахад, ойролцоох орон сууц, байшин барилгууд бүгд л нуран сүйдэж байлаа” хэмээн франц пресс агентлагт ярьжээ. Газар хөдлөлт үүрээр буюу нутгийн иргэдийг унтаж байхад болсон учраас хохирлын хэмжээ төсөөлснөөс ч их болж болзошгүй байна. Учир нь барилга байгууламжийн нурангид олон тооны иргэд дарагдсан байх бөгөөд эрх баригчид хүнд машин механизм гаргаж, аврах ажиллагааг зохион байгуулж эхэлжээ. Газар хөдлөлтийн голомт Суматра арлын Реулеут хэмээх жижиг хотоос хойш 10 км зайд, гүн нь харьцангуй гүехэн байжээ. АНУ-ын Геологийн судалгааны хүрээлэнгээс эхэндээ газар хөдлөлтийг 6.4 магнитуд бөгөөд учруулах хохирол бага гэж мэдэгдэж байсан ч, түүний дараа мэдээллээ 6.5 магнитуд болгон засч, олон хүн амь насаараа хохирох эрсдэлтэй гэж үнэлсэн байна. Цунамигийн аюул байхгүй гэнэ. Ачех муж нь газар хөдлөлтийн идэвхтэй бүсэд тооцогддог бөгөөд 2004 онд Энэтхэгт болсон цунамигийн үеэр ихээхэн хохирол амсч байсан удаатай. Түүнчлэн, Ачех мужийн оршин суугчдын ихэнх нь мусульман шашинтнууд байдаг ажээ. Тиймээс газар хөдлөлт болох үед өглөөний мөргөлөө хийхээр зарим иргэд нь сэрчихсэн байсан гэдгийг албаныхан онцолж байна. Газар хөдлөлтийн чичиргээн Ачех муж даяар мэдрэгджээ. Номхон далайн бүс нутгийн уулархаг хэсэгт байрлах Индонез нь газар хөдлөлт, гал уулын идэвхжил нэлээд өндөртэйд тооцогддог. Өнгөрөгч зургадугаар сард л гэхэд Суматра арлын баруун эргийн орчимд 6.5 магнитудын хүчтэй газар хөдөлж, олон байшин барилга нурснаас гадна найман хүн гэмтэж бэртсэн юм.

БНСУ-ын есөн компанийн удирдлагууд парламентад “байцаагдав”

Өмнөд Солонгос улсын анхны эмэгтэй Ерөнхийлөгч Пак Гын Хегийн дотны найз Чой Сун Шил авлигын хэрэгт холбогдсон билээ. Улмаар Пак Ерөнхийлөгч найзыгаа улс төрийн үйл хэрэгтээ хөндлөнгөөс оролцуулж, хэлэх үгээ хүртэл засварлуулж байсан нь ил болсноор тус улсад томоохон дуулиан дэгдэж, эдүгээ сар гаруй хугацааны нүүрийг үзэж байна. Энэ хугацаанд Сөүлд хэд хэдэн удаагийн эсэргүүцлийн жагсаал зохион байгуулагдсанаас гадна сөрөг хүчний жижиг намууд Пак Гын Хег сайн дураараа суудлаасаа буухыг шаардах болсон. Түүнчлэн, эрх баригч Сэнүри намын рейтинг ч навс унасан үзүүлэлттэй болж ирсэн юм. Дуулиан шуугиан дагуулж, найзыгаа суудлаас нь унагах хэмжээнд хүрсэн Чой Сун Шил гэгч нь урлаг, спортын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг хоёр сандаа их хэмжээний мөнгийг хандив нэрээр томоохон корпорациудаас авч төвлөрүүлсэн нь баримттайгаар ил болсон байдаг. Тэгвэл тэдгээр есөн компанийн удирдлагууд парламентад дуудагдан байцаагджээ. Тодруулбал, Самсунг, Лотте, Хьюндай гэх мэт есөн компани нь Чой Сун Шилийн санд их хэмжээний мөнгө хандивласан бөгөөд энэ хандив нь хууль ёсных эсэхийг нь тогтоохоор мөрдөгчид ажиллаж байгаа юм.

Самсунгийн тэргүүн парламентын чуулган дээр хэлэхдээ Чой Сун Шилийн хоёр санд нийт 17.46 сая ам.доллартай тэнцэх хэмжээний хандив өгсөн гэдгээ мэдэгджээ. Мөн тус компани өмнө нь соёлын болон спортын төрөл бүрийн арга хэмжээнд зориулж олон хандив өгдөг гэдгээ дурьдаад, Ерөнхийлөгчийн найзын санд хандив өгөх үед сэжигтэй зүйл байгаагүй хэмээн мэдүүлсэн байна. Харин Жи Си Группын тэргүүн Ха Чан Су эрх баригчдын хүсэлтэд татгалзсан хариу өгөх хүнд гээд “Эрх баригчдаас хүсэлт ирсэн л бол татгалзахад хүнд байдаг нь Өмнөд Солонгосын өнөөгийн бодит байдал” гэдгийг онцолжээ. Одоогоор томоохон есөн компанийн удирдлагуудыг ерөнхийлөгчийн найзын санд их хэмжээний хөрөнгө мөнгө хандивласан хэмээн албан ёсоор буруутгаагүй байгаа юм. Гэхдээ өнгөрсөн сард л гэхэд дээрх компаниудын заримынх нь байранд нэгжлэг хийсэн билээ.

ХҮЧИНГҮЙД ТООЦОВ

-1270001134 улсын бүртгэлийн дугаартай 3677141 регистрийн дугаартай Сүхбаатар аймгийн Засаг даргын дэргэдэх худалдан авах ажиллагааны алба нь Засгийн газрын 2016 оны 09 дүгээр тогтоол, аймгийн Засаг даргын 2016 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн А/391 тоот захирамжийн дагуу татан буугдсан болно.

-1270001130 улсын бүртгэлийн дугаартай 3676447 регистрийн дугаартай Сүхбаатар аймгийн орон нутгийн өмчийн алба нь Засгийн газрын 2016 оны 09 дүгээр тогтоол, аймгийн Засаг даргын 2016 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн А/391 тоот захирамжийн дагуу татан буугдсан болно.

-Д.Энхцэцэгийн нэр дээр бүртгэлтэй 2202013216 гэрчилгээний дугаартай үл хөдлөхийн гэрчилгээ гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцов

-Эрдэнэт Энх-Очир констракшн ХХКомпанийн ТТ 39250 УБДугаартай, 5767326 регистрын дугаартай компанийн гэрчилгээ гээгдүүлсэн тул хүчингүйд тооцов

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН 2016 ОНЫ 11 ДҮГЭЭР САРЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ МЭДЭЭ

Шинээр олгосон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл

№	Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Аймаг / хот	Сум / дүүрэг	Талбайн нэр	Талбайн хэмжээ (га)	Эзэмшигч	Эзэмшигчийн регистр #	Шийдвэрийн огноо	Шийдвэр #	Олгосон огноо
1	MV-020675	Өмнөговь	Баяндалай	Товон уул	780.52	Саусгоби сэндс	5084555	2016.11.04	112	2016.11.09
2	MV-020670	Баянхонгор	Гурванбулаг	Хөшөөт	376.59	Гацуурт	2054701	2016.10.13	71	2016.11.03
3	MV-020669	Дундговь	Дэлгэрхангай	Арвижих	2,593.21	Эм Си Си Эм	5138175	2016.10.13	73	2016.11.02
4	MV-020676	Өмнөговь	Баяндалай	Холнгил уул-1	169.01	Саусгоби сэндс	5084555	2016.11.04	113	2016.11.09
5	MV-020674	Дундговь	Хулд	21-р зуун	3,000.56	МИНВЕСКО	5042836	2016.11.01	99	2016.11.08

Шинээр олгосон хайгуулын тусгай зөвшөөрөл

№	Өргөдлийн бүртгэлийн дугаар	Аймаг / хот	Сум / дүүрэг	Талбайн нэр	Талбайн хэмжээ (га)	Эзэмшигч	Эзэмшигчийн регистр #	Шинээр олгосон тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Тусгай зөвшөөрөл олгосон огноо
1	NE-025922	Говь-Алтай	Эрдэнэ	Эрдэнэ	2,576.21	Нэгүүндриллинг ХХК	5669812	XA-018751	2016.11.18

Шилжүүлсэн тусгай зөвшөөрөл

д/д	Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Аймаг	Сум	Талбайн нэр	Талбайн хэмжээ	Шилжүүлсэн хэлбэр	Эзэмшигч	“Эзэмшигчийн Регистр”	“Шинэ эзэмшигчийн нэр”	Шинэ эзэмшигчийн регистрийн дугаар	“Шийдвэрийн огноо”	“Шийдвэрийн дугаар”
1	MV-000286	Дорнод	Баяндун	Цагаан чулуут худаг	224.99	бүхэлд нь	Улз гол	2344343	Дун Уянга	3557588	2016.11.08	125
2	MV-000440	Дархан-Уул	Хонгор	Хүйтний гол	55.76	бүхэлд нь	Шарын гол	2050374	Жел гор	5443431	2016.11.04	111
3	MV-007969	Сэлэнгэ	Ерөө	Ерөө-Хэрээн гол	202.71	бүхэлд нь	Морьтхангай	2031698	Ганбат тулга	4251148	2016.11.02	103
4	MV-009515	Төв	Баянжаргалан	Зүүн цагаан хошуу-1	210.84	бүхэлд нь	Анхай-Интернэшнл	2863847	Эрдэнэмайнинг үйлс	5924766	2016.11.11	131
5	MV-012197	Баянхонгор	Заг	Их булаг	410.93	бүхэлд нь	Хүрзэт	2573245	Централ эшиа майнинг	5005094	2016.11.21	155
6	MV-017426	Төв	Баяндэлгэр	Ногоон уул	32.39	бүхэлд нь	Вазальт	5029309	Монгол базальт	5112494	2016.11.03	108
7	XV-012356	Төв	Заамар	Цоцгоны мухар	1,832.16	бүхэлд нь	Эм Жи Эл ресурс	5353998	Эрдхул	2721643	2016.11.08	120
8	XV-013615	Дорноговь	Мандах	Хөндлөн	14,290.80	бүхэлд нь	Айбекслэнд монголиа	5249333	Голден гроуз айбекс	5310598	2016.11.24	156
9	XV-014523	Дорноговь	Мандах	Жирмийн худаг	3,649.89	бүхэлд нь	Айбекслэнд монголиа	5249333	Голден гроуз айбекс	5310598	2016.11.24	156
10	XV-014877	Дорноговь	Мандах	Энгэр сухайтын тал	13,679.98	бүхэлд нь	Айбекслэнд монголиа	5249333	Голден гроуз айбекс	5310598	2016.11.24	156
11	XV-016319	Улаанбаатар	Налайх	Зуун модны элс	66.72	бүхэлд нь	Шинэ үе глобал	5198275	Монголын алт МАК	2095025	2016.11.08	121
12	XV-017650	Дорноговь	Мандах	Хөх хошууны худаг	9,732.27	бүхэлд нь	Айбекслэнд монголиа	5249333	Голден гроуз айбекс	5310598	2016.11.24	156
13	XV-018448	Баянхонгор	Бөмбөгөр	Шар гол	159.01	бүхэлд нь	Юү И Ар Ти Си Эф Жи	5909899	Госдиа үерт	6114288	2016.11.10	129
14	XV-019166	Булган	Бүрэгхангай	Улаануул	80.19	бүхэлд нь	Мэйн ланд блайкгоулд	5498481	Менгтиан	5857562	2016.11.09	126
15	XV-019614	Дорноговь	Сайхандулаан	Цахирт	1,962.68	бүхэлд нь	Такаражин	5195667	Юу Ти Эм Эн	6049931	2016.11.02	101
16	XV-019692	Ховд	Алтай	Богоч	5,075.41	бүхэлд нь	Литолог	5188555	Талстмолор	5774047	2016.11.14	132
17	XV-019698	Дундговь	Өндөршил	Өндөршил	18,277.12	бүхэлд нь	Янусхяз	5097533	Марданресурс	5546753	2016.11.18	149
18	MV-018354	Өвөрхангай	Баян-Өндөр Бүрд	Цахирын хоолой	1,012.86 3,688.69	бүхэлд нь	Хүрзэт	2573245	Централ эшиа майнинг	5005094	2016.11.10	128
19	XV-014876	Дорноговь	Мандах Хатанбулаг	Амтгайн тойрон	4,959.17 11,255.22	бүхэлд нь	Айбекслэнд монголиа	5249333	Голден гроуз айбекс	5310598	2016.11.24	156
20	XV-018241	Увс	Өмнөговь Ховд	Эмгэнт	2,608.65 2,019.66	бүхэлд нь	Монголиан-Эгзекьютерс	5643155	Орд ундарга	5989493	2016.11.02	100
21	XV-014396	Дорноговь Өмнөговь Өмнөговь	Хатанбулаг Манлай Ханбогд	Хүрэнцав	942.64 30.15 39,292.23	бүхэлд нь	Айбекслэнд монголиа	5249333	Голден гроуз айбекс	5310598	2016.11.24	156
22	XV-015167	Дорноговь Дорноговь Өмнөговь Өмнөговь	Мандах Хатанбулаг Манлай Ханбогд	Баяннуур	1,967.16 348.89 42.58 914.07	бүхэлд нь	Айбекслэнд монголиа	5249333	Голден гроуз айбекс	5310598	2016.11.24	156

МЭДЭЭЛЭЛ

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН 2016 ОНЫ 11 ДҮГЭЭР САРЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ МЭДЭЭ

Хүчин төгөлдөр байх хугацааг сунгасан тусгай зөвшөөрөл

Д/д	Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Аймаг	Сум	Талбайн нэр	"Тухайн сумандхамаарах талбайн хэмжээ"	Нийт талбайн хэмжээ	Эзэмшигч	"Эзэмшигчийн регистрийн дугаар"	Сунгасан огноо	"Шийдвэрийн огноо"	"Шийдвэрийн дугаар"
1	XV-012759	Увс	Наранбулаг	Хашаатын хар	3,173.50	3,173.50	Наранбулаг шим	5388163	2019.09.27	2016.11.18	152
2	XV-012778	Сүхбаатар	Сүхбаатар	Шар толгой-1	5,040.67	5,040.67	Тройгоби	5269318	2019.10.05	2016.11.03	107
3	XV-012800	Говь-Алтай	Эрдэнэ	Хар толгой	3,975.41	3,975.41	Билгүүн-Эрдэс	5079942	2019.10.10	2016.11.04	109
4	XV-012830	Хэнтий	Баянхутаг	Сондуулт	144.90	144.90	Хэнтий аймаг дахь Шүүхийн Шийдвэр Биелүүлэх Алба	9073523	2019.10.16	2016.11.03	104
5	XV-012989	Төв	Өндөрширээ	Зөгийт	199.99	199.99	Саудгоби фортуна	5402204	2019.11.22	2016.11.03	105
6	XV-012990	Өмнөговь	Номгон	Тогоот	3,858.78	3,858.78	Саудгоби фортуна	5402204	2019.11.22	2016.11.03	105
7	XV-013026	Баян-Өлгий	Цэнгэл	Цагаан салаа	4,535.59	4,535.59	Хангайнжинчлэл	5395917	2019.12.05	2016.10.25	98
8	XV-013042	Улаанбаатар	Сонгинохайрхан	Тахилт	117.23	117.23	Нийслэл-Өргөө	2044161	2019.12.11	2016.11.18	152
9	XV-015445	Баянхонгор	Галуут	Улаанбулаг	551.23	551.23	Сайенс-Элементс	5263395	2019.10.29	2016.11.04	110
10	XV-016677	Дундговь	Баянжаргалан	Шинэ ус	100.42	100.42	Говьшоо	5060338	2019.09.18	2016.11.04	109
11	XV-017177	Хөвсгөл	Түнэл	Чулуут	223.00	223.00	Шим-Аминаа	5195454	2019.08.03	2016.11.04	109
12	XV-012772	Дундговь	Гурвансайхан	Салхит	10,310.96	12,468.04	Жи Пи Эф	5421624	2019.10.05	2016.11.04	110
			Дэрэн		2,157.08						
13	XV-012773	Дундговь	Гурвансайхан	Хайгуул-1	10,464.34	12,044.97	Жи Пи Эф	5421624	2019.10.05	2016.11.04	110
			Дэрэн		1,580.63						
14	XV-012854	Дундговь	Баянжаргалан	Шинэ-Ус	85.04	86.66	Аргатай	2012677	2019.10.18	2016.11.03	104
			Говь-Угтаал		1.62						
15	XV-013052	Баянхонгор	Өлзийт	Шанд	9,385.56	13,170.15	Ай Эн Ди	5083265	2019.12.19	2016.11.09	127
			Эрдэнэцогт		3,784.59						
16	XV-013053	Баянхонгор	Баян-Овоо	Салхит	1,358.17	3,740.50	Ай Эн Ди	5083265	2019.12.19	2016.11.28	160
			Бөмбөгөр		2,382.32						
17	XV-013060	Хэнтий	Биндэр	Хар бургаст	2,184.11	3,113.86	НАБД	5082137	2019.12.19	2016.11.28	160
			Өмнөдэлгэр		929.75						
18	XV-018243	Дорноговь	Сайншанд	Шувуун уул	33,864.47	117,300.65	Монгол ураниум ресурс	5150884	2019.12.30	2016.11.16	133
			Сайхандулаан		25,915.04						
			Улаанбадрах		57,521.13						

Барьцаанд бүртгүүлсэн тусгай зөвшөөрөл

№	Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Аймаг / хот	Сум / дүүрэг	Талбайн нэр	Талбайн хэмжээ (га)	Эзэмшигч	Эзэмшигчийн регистр #	Барьцаалагч	Барьцаалаг-чийн регистр	Шийдвэрийн огноо	Шийдвэр #
1	MV-000362	Өвөрхангай	Уянга	Өлтийн бүлэг	730.51	Аум алт ХХК	3555763	Капитрон банк	2677377	2016.11.24	159

Цуцлагдсан ба дуусгавар болсон

Д/д	Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Аймаг	Сум	Талбайн нэр	Эзэмшигч	"Эзэмшигчийн Регистрийн дугаар"	Үндэслэл	"Цуцлагдсан /дуусгавар болсон/ огноо"	"Шийдвэрийн дугаар"
1	MV-000158	Дорноговь	Их хэт	Хашаат худаг	Чандмань-Илч	2771551		2016.10.24	89
2	MV-003596	Дорноговь	Айраг	Дулий	Монголросцветмет	2550466		2016.10.24	89
3	MV-011810	Увс	Тариалан	Талын салаа-1	Ордострейд	2763834		2016.11.18	148
4	MV-014981	Дорноговь	Айраг	Яшил	Орчлон айрон	5412323		2016.10.12	61
5	MV-015040	Дорноговь	Айраг	Хадан-Ус	Мизү	5035619		2016.11.18	147
6	MV-015603	Өмнөговь	Баян-Овоо	Тогоот	Паламиномайнинг	5509661		2016.11.18	148
7	MV-015642	Увс	Түргэн	Хээр морьт	Тоосгон-Уул	4001575		2016.11.18	147
8	MV-016846	Өвөрхангай	Хужирт	Олон түрүү	МОНСКОРП	5359015		2016.10.12	61
9	MV-017105	Сүхбаатар	Эрдэнэцагаан	Баянцогт	Сидакуангей	5180945		2016.10.24	89
10	MV-017119	Баян-Өлгий	Ногооннуур	Цагаан нуур	Кеналхап	5270413		2016.11.11	130
11	MV-017394	Хэнтий	Өмнөдэлгэр	Төгс	Навчит айрон майнинг	5489598		2016.11.18	148
12	MV-017564	Баян-Өлгий	Ногооннуур	Баруун талын уул	Жөн Юан	2780518		2016.10.12	61
13	MV-017596	Дорноговь	Их хэт	Цагаан элгэн	Болоргол	3307808		2016.11.18	147
14	MV-019843	Хэнтий	Цэнхэрмандал	Модот	Эй Эйч Жи металлс групп	5420172		2016.11.11	130
15	MV-020415	Сэлэнгэ	Сайхан	Цахир уул	Гангархаш	5003105		2016.11.11	130
16	XV-010177	Дорноговь	Даланжаргалан	Бор толгой	Монзол	2654652		2016.11.11	130
17	XV-010526	Дорноговь	Эрдэнэ	Ганган дэл	Андхуйшан	5109795		2016.11.18	147
18	XV-010532	Хэнтий	Мөрөн	Хавтгай уул	Их мөрөн шинэ ван	5823595		2016.11.18	148
19	XV-011999	Өмнөговь	Баяндалай	Бор хөндий	Нарлагбаян Алтай	5433169		2016.11.11	130
20	XV-012576	Сэлэнгэ	Түшиг	Хус мод	Хусмод	2577895		2016.10.12	61
21	XV-012645	Булган	Хишиг-Өндөр	Баян хар уул	Эйч Эс Ди	5195225		2016.11.18	147
22	XV-013111	Өмнөговь	Номгон	Номгон-1	Тиенжинсанжо	5260183		2016.10.24	89
23	XV-013711	Дорноговь	Хатанбулаг	Зост уул	Зорко-эксплорэйшн	5345626		2016.11.07	119
24	XV-013745	Дорноговь	Даланжаргалан	Хайргат	Хааннутаг	5062845		2016.11.18	148
25	XV-013750	Дорнод	Матад	Ганган	Эф Эф Эм	5105897		2016.11.18	148
26	XV-013941	Дорноговь	Сайншанд	Цав	Кратон	5051665		2016.10.24	89
27	XV-013946	Дорноговь	Айраг	Судалт	Босстон-Интернэшнл	2665093		2016.11.18	147
28	XV-013947	Төв	Борнуур	Харганы ам	Итгэлтхүлэг	2093154		2016.10.24	89
29	XV-013978	Дорноговь	Хатанбулаг	Баянгийн овоо-3	Орчлон-Орд	5152054		2016.10.24	89
30	XV-013979	Дорноговь	Хатанбулаг	Баянгийн овоо-2	Орчлон-Орд	5152054		2016.10.24	89
31	XV-014042	Сэлэнгэ	Баянгол	171-р км	Итгэлтхүлэг	2093154		2016.10.24	89
32	XV-014052	Сүхбаатар	Сүхбаатар	Эхэн чулуут	Рийч-Оре	5427347		2016.11.07	119
33	XV-014766	Архангай	Цэнхэр	Цагд-Уул	Вартбург	5258464		2016.11.17	147
34	XV-014982	Дорнод	Дашбалбар	Эрдэнэтолгой-1	Эрэнскай	5298784		2016.11.18	148
35	XV-015006	Хөвсгөл	Бүрэнтогтох	Хавчиг	Эй Эс Ти Эс	5409683		2016.10.12	61
36	XV-015044	Дорноговь	Сайхандулаан	Сухайт уул	Санчуан ривар	5332591		2016.10.24	89
37	XV-015061	Ховд	Булган	Очирын булаг	Вестерминэкс	5297206		2016.10.24	89
38	XV-016939	Сүхбаатар	Баяндэлгэр	Хүрэн уул	Талын элч	5301769		2016.10.12	61
39	XV-017561	Дорнод	Дашбалбар	Эрдэнэтолгой-1	Эрэнскай	5298784		2016.10.12	61
40	XV-017562	Дорнод	Дашбалбар	Эрдэнэтолгой-1	Эрэнскай	5298784		2016.10.12	61
41	XV-017843	Өвөрхангай	Баруунбаян	Таац	Далайнтогтох	3553671		2016.11.18	148
42	XV-017859	Баянхонгор	Бөмбөгөр	Баян	Грийтвишн	5285585		2016.10.24	89
43	XV-017994	Говь-Алтай	Жаргалан	Орд	Анлимитэд-Айдеа	5779189		2016.10.24	89
44	XV-018122	Ховд	Үенч	Харуулын даваа	Түмэн айл инвест	5874963		2016.11.07	119
45	XV-018213	Увс	Зүүнхангай	Шар булан	Универсалнобле майнинг	5793114		2016.11.07	119
46	XV-018263	Увс	Зүүнхангай	Мандал	Энержимандал	5800323		2016.11.07	119
47	XV-018281	Ховд	Буянт	Цагаан бургас	Жэй Юу Ди Ай	5142946		2016.11.07	119
48	XV-018365	Баянхонгор	Бөмбөгөр	Бор толгой	Элчит минералс	5938724		2016.11.18	147
49	XV-018527	Завхан	Ургамал	Элстэй	Хайландфорс	5124069		2016.11.11	130
50	XV-018561	Ховд	Манхан	Гео	Голден гео физик	5948169		2016.10.12	61
51	XV-018592	Баянхонгор	Шинэжинст	Жинст	Ханхул ресурс	5881595		2016.11.07	119
52	XV-018605	Баянхонгор	Шинэжинст	Жинст	Ханхул ресурс	5881595		2016.11.07	119
53	XV-018673	Ховд	Цэцэг	Алтан шан	Ноёхонзагас	5610567		2016.10.12	61
54	XV-018786	Өмнөговь	Баяндалай	Бор толгой	Нэгүүндриллинг	5669812		2016.10.12	61
55	XV-018792	Говь-Алтай	Эрдэнэ	Их	Готикголд	5081459		2016.10.24	89
56	XV-018824	Увс	Зүүнхангай	Хангай	Талын Монгол Групп	2692058		2016.10.12	61
57	XV-018825	Ховд	Чандмань	Улаан үзүүр	Оюу-Орд	5922631		2016.11.11	130
58	XV-018836	Увс	Тариалан	Тариалан-1	Талын Монгол Групп	2692058		2016.10.12	61
59	XV-018838	Увс	Тариалан	Тариалан-2	Талын Монгол Групп	2692058		2016.10.12	61
60	XV-018904	Баян-Өлгий	Ногооннуур	Дулаан	Эс Өү Би Би Ти майнинг	5965845		2016.10.12	61
61	XV-018921	Баянхонгор	Баянцагаан	Эрдэнэт	Эм Эл гоулд	5964709		2016.11.11	130
62	XV-018923	Ховд	Мянгад	Улаан	Оюу-Орд	5922631		2016.11.18	148
63	XV-018929	Увс	Хяргас	Хяргас	Талын Монгол Групп	2692058		2016.10.12	61
64	XV-018937	Говь-Алтай	Эрдэнэ	Бор цахир-3	Талын Монгол Групп	2692058		2016.11.11	130
65	XV-018965	Баян-Өлгий	Ногооннуур	Баклык	ДГАГ майнинг	5973813		2016.10.24	89
66	XV-018968	Баян-Өлгий	Ногооннуур	Бага дулуун хар	ДГАГ майнинг	5973813		2016.10.24	89
67	XV-020560	Дорноговь	Даланжаргалан	Бор толгой	Монзол	2654652		2016.11.11	130
68	MV-012631	Өмнөговь	Манлай	Дуулга толгой	Моринлуу	5026962		2016.11.07	119
			Цогтцэций						
69	MV-017362	Дархан-Уул	Дархан	Их булан	Сонголонхайрхан	5276764		2016.11.18	147
			Орхон						
70	XV-013744	Баян-Өлгий	Буянт	Цагаан салаа	ОАЭ	5097711		2016.11.18	148
			Толбо						
71	XV-014026	Хөвсгөл	Арбулаг	Буянт	Эм Жи Ти Жи	5257557		2016.10.24	89
			Бүрэнтогтох						

МЭДЭЭЛЭЛ

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН 2016 ОНЫ 11 ДҮГЭЭР САРЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ МЭДЭЭ

72	XV-015149	Дорноговь	Мандах	Дулаан	Геоканон төв	2069318		2016.11.18	148
			Сайхандулаан						
73	XV-017916	Өмнөговь	Булган	Өмнө	Юнайтедбизнес	5020077		2016.11.18	147
			Мандал-Овоо						
74	XV-018109	Баян-Өлгий	Алтанцөгц	Алтан	Талын харгуй	5860091		2016.11.18	147
			Баяннуур						
75	XV-018297	Баянхонгор	Баацагаан	Тогоо	Тэргүүн-Инвест	2808692		2016.11.07	119
			Баянцагаан						
76	XV-018664	Увс	Өмнөговь	Тээл	Цагаантамич	5425115		2016.10.12	61
			Тариалан						
77	XV-018728	Говь-Алтай	Халиун	Хөтөл	Талын Монгол Групп	2692058		2016.10.12	61
			Цээл						
78	XV-018907	Увс	Малчин	Малчин	Талын Монгол Групп	2692058		2016.10.12	61
			Хяргас						
79	XV-018942	Баянхонгор	Баян-Өндөр	Бор цахир-4	Талын Монгол Групп	2692058		2016.11.11	130
		Говь-Алтай	Эрдэнэ						
80	XV-013914	Дорноговь	Дэлгэрэх	Хүрэн уул	Талын элч	5301769		2016.10.12	61
		Сүхбаатар	Баяндэлгэр						
		Сүхбаатар	Түвшинширээ						
81	XV-013991	Дорноговь	Сайншанд	Түшлэг	Тэнгритерра ресурс	5321611		2016.10.24	89
			Сайншанд						
			Сайхандулаан						
82	XV-018139	Баянхонгор	Баянговь	Нүд худаг	Чингис Энержи Групп	5348994		2016.10.12	61
			Баянцагаан						
			Шинэжинст						
83	XV-018355	Завхан	Ургамал	Баянцагаан	Энержимандал	5800323		2016.11.07	119
		Увс	Өндөрхангай						
		Увс	Цагаанхайрхан						
84	XV-015071	Завхан	Алдархаан	Залаа уул	Тэнгритерра ресурс	5321611		2016.10.24	89
			Дөрвөлжин						
			Эрдэнэхайрхан						
			Яруу						
85	XV-001017	Дундговь	Өлзийт	Хайрхан	Гурвансайхан	2074737		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
86	XV-001018	Дундговь	Гурвансайхан	Гурвансайхан	Гурвансайхан	2074737		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
87	XV-004838	Дорноговь	Даланжаргалан	Залаагийн худаг	Сентрал азиа майнинг	5423767		2016.11.16	шийдвэр гарахгүй
88	XV-007438	Говь-Алтай	Эрдэнэ	Суман хад	Налгархөндий	5267552		2016.11.16	шийдвэр гарахгүй
89	XV-007501	Дорнод	Дашбалбар	Өвөр тогтор	Эжбалей	5315603		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
90	XV-009099	Дорнод	Баянтүмэн	Шар бүрд	Ньювенчурс	5113792		2016.11.28	шийдвэр гарахгүй
91	XV-009965	Дорнод	Матад	Цагаан чулуут	Буман-Олз	5108799		2016.11.15	шийдвэр гарахгүй
92	XV-012656	Хэнтий	Дархан	Төмөртэй-2	Сидакуангей	5180945		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
93	XV-012707	Сүхбаатар	Сүхбаатар	Суврага	Тройгоби	5269318		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
94	XV-012753	Дорнод	Дашбалбар	Мухар улаан-2	Эм Юу Си ресорсез	5019338		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
95	XV-012762	Өмнөговь	Гурвантэс	Aараг хөндий	Жи Ди Би Эн	5126878		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
96	XV-012793	Дундговь	Дэлгэрхангай	Арвижих	Эм Си Си Эм	5138175		2016.11.15	шийдвэр гарахгүй
97	XV-012795	Завхан	Яруу	Дов	Хосхатад	5294126		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
98	XV-012799	Өмнөговь	Цогтцэций	Хамарын үзүүр	Монголиан ронтак энержи	5446066		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
99	XV-012816	Хөвсгөл	Бүрэнтогтох	Чилчигийн гол	Чилчиггол	5421691		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
100	XV-012932	Сүхбаатар	Халзан	Асгат-2	Эм Эл цахиурт овоо	5452503		2016.11.16	шийдвэр гарахгүй
101	XV-012940	Ховд	Үенч	Цагаан энгэр	Вай Ий Эн Эф Юу	5089034		2016.11.16	шийдвэр гарахгүй
102	XV-012941	Ховд	Мөнххайрхан	Цагаан толгод	Вай Ий Эн Эф Юу	5089034		2016.11.16	шийдвэр гарахгүй
103	XV-012995	Говь-Алтай	Есөнбулаг	Хойт улаан	Гоби-Энтерпрайз	5113024		2016.11.24	шийдвэр гарахгүй
104	XV-015387	Увс	Наранбулаг	Хашаатын хар	Эйч Би Си	5012287		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
105	XV-017706	Өмнөговь	Гурвантэс	Галын овоо-1	ЕАИ	2687968		2016.11.16	шийдвэр гарахгүй
106	XV-020630	Дундговь	Өлзийт	Хайрхан	Гурвансайхан	2074737		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
107	XV-020632	Дундговь	Гурвансайхан	Гурвансайхан	Гурвансайхан	2074737		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
108	XV-001068	Сүхбаатар	Түвшинширээ	Өлзийт	Гурвансайхан	2074737		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
			Уулбаян						
109	XV-020635	Сүхбаатар	Түвшинширээ	Өлзийт	Гурвансайхан	2074737		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
			Уулбаян						
110	XV-001021	Дорноговь	Даланжаргалан	Чойр	Гурвансайхан	2074737		2016.11.11	шийдвэр гарахгүй
		Дундговь	Баянжаргалан						
		Дундговь	Өндөршил						
111	XV-008835	Сэлэнгэ	Баянгол	Хавчуу	Хавчуулэнд монголиа	5296307		2016.11.28	шийдвэр гарахгүй
		Төв	Жаргалант						
		Төв	Сүмбэр						

Талбайг буцаан өгсөн

№	Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Аймаг / хот	Сум / дүүрэг	Талбайн нэр	Буцаасан талбайн хэмжээ (га)	Буцаасан хэлбэр	Эзэмшигч	Эзэмшигчийн регистр #	Шийдвэрийн огноо	Шийдвэрийн дугаар
1	XV-012080	Дорноговь	Улаанбадрах	Өөшийн говь	3,783.74	Бүхэлд нь	Кожеговь	2078449	2016.11.17	137
2	XV-013661	Дундговь	Цагаандэлгэр	Дэлгэр-2	1,578.34	Бүхэлд нь	Самех	5078253	2016.11.18	137
3	XV-015466	Дундговь	Эрдэнэдалай	Цахиурт говь	4,927.76	Бүхэлд нь	Терра-Энержи	5430682	2016.11.18	150
4	MB-020699	Төв	Баян	Замын худаг	59.16	Тодорхой хэсгийг	Түмэнтал	5547938	2016.11.28	163
5	MV-015219	Өмнөговь	Гурвантэс	Ягаан худгийн ам	153.55	Тодорхой хэсгийг	Ивээл-Өлзий	5154456	2016.11.17	136
6	XV-015559	Говь-Алтай	Тонхил	Чантуугийн хөндий	4,777.35	Тодорхой хэсгийг	Юниверсалминерал эксплорейшн	5485312	2016.11.28	162
7	XV-12966	Говь-Алтай	Тонхил	Баруун хөндлөн	5,008.16	Тодорхой хэсгийг	Юниверсалминерал эксплорейшн	5485312	2016.11.28	162
8	XV-012253	Баянхонгор	Баянговь	Өрхөт	8,660.89	Тодорхой хэсгийг	Юниверсалресорсиз	5468213	2016.11.28	161
9	XV-009105	Дундговь	Баянжаргалан	Хөөтийн хонхор-2	12.15	Тодорхой хэсгийг	Биг могул коул энд энержи	5369223	2016.11.28	161
10	XV-012250	Өмнөговь	Баяндалай	Зурамтайн нуруу-1	4,012.47	Тодорхой хэсгийг	Чингисийн харш цогцолбор	5020115	2016.11.07	118
11	XV-012778	Сүхбаатар	Сүхбаатар	Шар толгой-1	1,678.41	Тодорхой хэсгийг	Тройгоби	5269318	2016.11.18	134
12	XV-013083	Дундговь	Адаацаг	Хужирт	1,744.55	Тодорхой хэсгийг	Тэмтэл	5098033	2016.11.17	136
13	XV-013189	Дундговь	Цагаандэлгэр	Дэлгэр	3,969.80	Тодорхой хэсгийг	Самех	5078253	2016.11.17	135
14	XV-013662	Дундговь	Цагаандэлгэр	Дэлгэр-3	5,705.83	Тодорхой хэсгийг	Самех	5078253	2016.11.17	135
15	XV-013765	Өмнөговь	Манлай	Бор ухаа	9,234.59	Тодорхой хэсгийг	Ньюгоулд майн	5235251	2016.11.18	151
16	XV-015430	Дорноговь	Хатанбулаг	Нарийн хэрэс уул-1	98.93	Тодорхой хэсгийг	Хуади куонеэ	5232538	2016.10.25	95
			Хөвсгөл		711.53					
17	XV-020396	Говь-Алтай	Бугат	Цагаан хайрхан	29.66	Тодорхой хэсгийг	Ресурс партнерс групп	5556554	2016.11.18	151
			Тонхил		22.98					
			Төгрөг		22.35					

Нөхөн олгосон тусгай зөвшөөрөл

Д/д	Тусгай зөвшөөрлийн хуучин дугаар	Шинэ дугаар	Аймаг	Сум	Талбайн нэр	Нийт талбайн хэмжээ	Эзэмшигч	"Эзэмшигчийн Регистрийн дугаар"	"Шийдвэрийн огноо"	"Шийдвэрийн дугаар"
1	MV-013454	MV-020671	Улаанбаатар	Хан-Уул	Татам-2	99.01	Эвэрласт	5169844	2016.11.07	115
2	MV-016978	MV-020693	Төв	Заамар	Цоцгоны мухар	411.31	Эм Жи Эл ресурс	5353998	2016.11.21	153
3	XV-014431	XV-020694	Хэнтий	Жаргалтхаан	Дунд уул	2,326.93	Эм Эйч Жи	5195209	2016.11.24	158
4	XV-018132	XV-020672	Ховд	Алтай	Удавын булаг	169.38	Бүрдэнговь Групп	5036909	2016.11.07	115
5	XV-018141	XV-020682	Булган	Хишиг-Өндөр	Хөндий	8,304.97	Мөнхжаран	5010918	2016.11.17	138
6	XV-020403	XV-020683	Булган	Бүрэгхангай	Хөндий	3,349.35	Мөнхжаран	5010918	2016.11.17	146
				Хишиг-Өндөр						
7	XV-020404	XV-020684	Булган	Хишиг-Өндөр	Хөндий	2,332.78	Мөнхжаран	5010918	2016.11.17	145
8	XV-020405	XV-020685	Булган	Бүрэгхангай	Хөндий	2,290.29	Мөнхжаран	5010918	2016.11.17	139
9	XV-020406	XV-020686	Булган	Бүрэгхангай	Хөндий	1,925.16	Мөнхжаран	5010918	2016.11.17	144
10	XV-020407	XV-020687	Булган	Хишиг-Өндөр	Хөндий	1,617.72	Мөнхжаран	5010918	2016.11.17	143
11	XV-020408	XV-020688	Булган	Бүрэгхангай	Хөндий	715.15	Мөнхжаран	5010918	2016.11.17	142
12	XV-020409	XV-020689	Булган	Бүрэгхангай	Хөндий	497.34	Мөнхжаран	5010918	2016.11.17	141
13	XV-020410	XV-020690	Булган	Бүрэгхангай	Хөндий	174.57	Мөнхжаран	5010918	2016.11.17	140

NO STRESS

ДЭЛХИЙН ШИЛДЭГ ГЭРЭЛ ЗУРАГ

Үүлэн цунами

Б.ДАВАА

Жил бүр уламжлал болон зохион байгуулагддаг 59 дэх удаагийн Дэлхийн хэвлэлийн шилдэг гэрэл зураг шалгаруулах наадмын “Байгаль” төрөлд тэргүүн байр эзэлсэн бүтээлийг “Дэлхийн шилдэг гэрэл зураг” булангаараа хүргэж байна. Тус наадамд 128 орны 5775 зурагчин 82951 бүтээлээ ирүүлснээс энэ бүтээл оролцсон төрөлдөө манлайлж чаджээ. 2015 оны арваннэгдүгээр сарын 6. Австралийн Сидней хотын Бонди далайн эрэгт болсон байгаль цаг уурын нэгэн сонин үзэгдлийг “Daily Telegraph” сонины гэрэл зурагчин Рохан Кэлли дурандаа ийн буулгажээ. Тэнгэрт цунами мэт үүлс хурж, Бондийн эргийг чиглэн яг л залгих гэж буй мэт урагшлах ахуйд зарим аялагчид өвөрмөц үүлийг сонжин ажиглаж байхад харин зарим нь тоосон шинжгүй биеэ наранд шаран элсэн дээр хөлбөрөх аж. Гэхдээ төд удалгүй энэ сонин үүл ширүүн аадар бороо, гольфны бөмбөг мэт хэмжээтэй мөндөр, салхи, нүргэлсэн аянга цахилгааныг тухайн бүс нутагт авчирчээ. Үүлний зураг тэрхэн зуурт нийгмийн сүлжээнд тархаж, олны анхаарлыг татсаны зэрэгцээ интернэт хэрэглэгчид “Үүлэн цунами” хэмээн нэрлэж байв. Зурагчин Рохан Кэлли бүтээлийнхээ талаар ярихдаа “Сиднейд маш олон удаа шуурга болж байсан. Гэхдээ яг зөв цагт, зөв газраа ажлаа хийж явсан тохиолдол надад үгүй. Тиймээс надад тэр явдал боломж байсан. Боломжийг атгах хэрэгтэй биз дээ” гэжээ. Мөн тэрбээр “Би тэнд кино фестивалийн зураг авахаар очсон байж билээ. Тэгж явахдаа хар салхи далайн эргийг чиглэж байгааг олж харсан. Аймшигтай сүйрэл болох вий гэдгээс санаа зовж байсан. Гэхдээ 15 орчим минутын дараа үүлс аажимдаа замхарсан” хэмээн өгүүлсэн байна. Ямартай ч, тэр бүр гэрэл зургийн камерт дүрслэгдээд байдаггүй, байгалийн нэгэн онцгой агшинг тэрбээр ийн буулгажээ.

ХОЛЛИВУДЫН СОНИН ХАЧИН

ЛЭДИ ГАГА сэтгэцийн өвчтэй гэнэ

Өвөрмөц дуулалт, хувцаслалтаараа үргэлж олны анхаарлын төвд байдаг дуучин Лэди Гага телевизийн нэвтрүүлэгт оролцон ярилцлага өгөх үедээ “Post Traumatic Stress Disorder” буюу гэмтлийн дараах сэтгэцийн хямрал гэх өвчин тусч, эмчилгээ хийлгэж буйгаа илчилжээ. Дуучин бүсгүй өсвөр насны хүүхэд байхдаа бэлгийн хүчирхийлэлд өртсөн гэдэг. Улмаар тэрхүү аймшигт явдлын уршигаар сэтгэцийн гүн хямралд орсон байх бөгөөд өнөөг хүртэл гэмтлийн дараах сэтгэцийн хямралтайгаа тэмцсээр байгаа гэнэ. Лэди Гага NBC телевизийн бэлгийн цөөнхийн төлөөлөл болох залууст чиглэсэн “Today Show”-д оролцохдоо энэ талаар ярьжээ. Тэрбээр “Та нарт тохиолдож буй шиг олон янзын асуудал надад тэр бүр тохиолдож байгаагүй. Гэхдээ би сэтгэл хямрах өвчтэй. Энэ өвчинтэйгөө өдөр бүр тэмцдэг. Сэтгэл санаагаа тайван байлгахын тулд надад “Чи зоригтой, чамд эр зориг байгаа” гэх зэргээр амны уншлага чухал байдаг” гэж ярьжээ.

ДУУЛГАХ СОНИН

“БҮРГЭДЧИН ОХИН” Оскарт өрсөлдөхөд нэг АЛХАМ ойртлоо

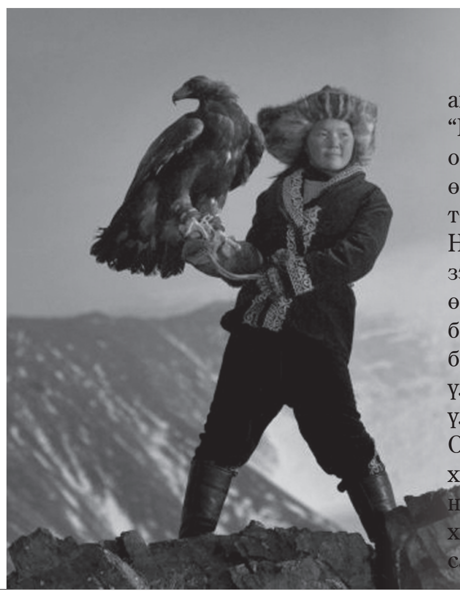

Баян-Өлгий аймгийн харьяат Н.Айшолпан охины амьдралаас сэдэвлэсэн “The Eagle Huntress” буюу “Бүргэдчин охин” кино Оскарт өрсөлдөхөд нэг алхам ойртжээ. “Би Би Си” агентлагийн зурагчны дуранд өртөж, улмаар дэлхий даяарх хүчирхэг эмэгтэйчүүдийн төлөөлөл болон алдаршиж чадсан жирийн монгол охин Н.Айшолпаны амьдралаас сэдэвлэсэн тус кино АНУ, Канад зэрэг олон улсад зэрэг нээлтээ хийж, Оскарт нэр дэвшихээ өмнө нь мэдэгдэж байсан удаатай. Тэгвэл Оскарт өрсөлдөх баримтат киноны төрлийн эхний шатны шалгаруулалт болж “Бүргэдчин охин” кино 145 бүтээлээс шилдэг 15-д үлдэж чаджээ. Эдгээр 15 киноноос шигшигдэж, тунаж үлдсэн таван кино ирэх оны хоёрдугаар сарын 26-нд болох Оскарын наадамд нэр дэвших эрхтэй болох юм. Ямартай ч, хүчирхэг монгол охины тоглосон кино Оскарт өрсөлдөхөд нэг алхам ойртлоо. Харин кино урлагийн хамгийн нэр хүндтэй наадамд өрсөлдөж чадах эсэх нь ирэх нэгдүгээр сарын 24-нд тодорхой болох юм байна.

Улаанбаатарт:

Маргааш
Өдөр -14
Шөнө -26

Нөгөөдөр
Өдөр -10
Шөнө -23

Өдрийн зурхай

ӨВЛИЙН ДУНД ЦАГААН ХУЛГАНА САРЫН ДОЛООН УЛААН МЭНГЭТЭЙ ХӨХ ХУЛГАНА ӨДӨР

Үс засуулбал: *Өвчин өчүүхэн ирнэ.*
Наран ургах, шингэх: *08.30-17.04*

Тухайн өдөр бич жилтнээ аливаа үйлийг хийхэд ээрэг сайн ба үхэр, луу, хонь, нохой жилтнээ сөрөг муу нөлөөтэй тул элдэв үйлд хянамгай хандаж, биеэ энхрийлүүштэй. Эл өдөр архи уух, тамхи татах, сэтгэл муутантай нөхөрлөх зэргийг цээрлэх хэрэгтэй ба гарагийг тахих, хүүхэд үрчлэн авах, хур оруулах, дарханы үйлд сайн. Улааны үйл, төлөг тавих, морь уралдах, хиншүү хярвас гаргахад муу. Өдрийн сайн цаг нь хулгана, үхэр, туулай, морь, бич, тахиа болой. Хол газар яваар одогсод зүүн зүгт мөрөө гаргавал зохистой. Үс шинээр ургээлгэх буюу засуулахад тохиромжгүй.

Бидэнд тохиолдсон хүндхэн хөгтэй явдлууд

Mendsaikhan Baltsukh

Найз минь монгол хэлний багш юм. Нэг удаа шавь нар нь улсын шалгалтаа их л тааруу өгсний дараа бухимдангүй орж ирлээ. Тэгээд “Ий тэгж хийгээд байхдаа яах вэ дээ. Нэг нөхөр бүр “Норжмаа дуулав” гэсэн өгүүлбэрийг дэлгэрэнгүй өгүүлбэр болгож бич гэсэн байхад “Норжмаанууд дуулцгаав” гэж бичсэн байгаа юм даа” гэж билээ. Ха ха ха

ТЭНГИС КИНО ТЕАТР

Өөрөөс нь урвасан цус сорогчдын бүлэг болон хүн чононуудын хоорондох эцэс төгсгөлгүй дайныг дуусгах эцсийн дайралт хийнэ.

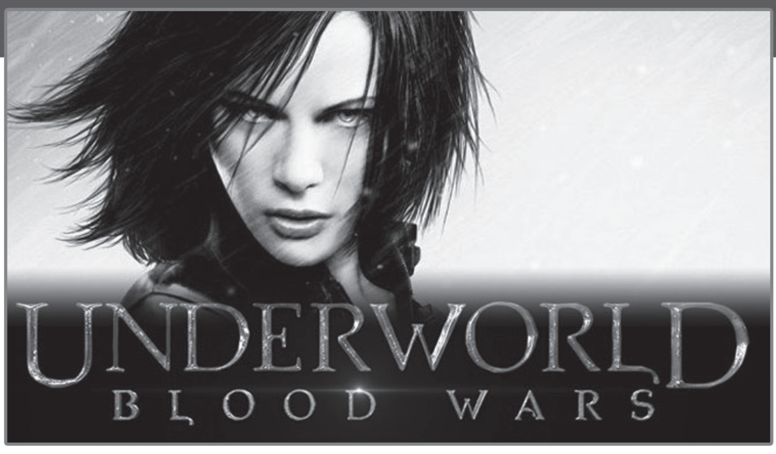

Аав хүү хоёр хайрт хань, хайрт ээжээсээ хагацаад хоёр жилийг үджээ... Аав жижигхэн шорлогны газар ажиллана. Харин хүү цэцэрлэгийн алба хашина. Ээжийг нь бурханы оронд очсоноос хойш аав хүү хоёр ээжийн талаар ярилцахгүй байхаар тохирсон хэдий ч бяцхан хүүгийн сэтгэлээс ээж хоромч салаагүй юм.

УДАХГҮЙ ДЭЛГЭЦНЭЭ